ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«*Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε*».

Ἔτος 65ον **ΑΠΡΙΛΙΟΣ, 1929.** **Ἀριθ. 4.**

Η ΘΡΙΑΜΒΕΥΤΙΚΗ ΕΙΣΟΔΟΣ

«Χαῖρε σφόδρα, θύγατερ Σιών.... ἰδού, ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται πρὸς σέ... καὶ αὐτὸς θέλει λαλήσει εἰρήνην πρὸς τὰ ἔθνη».
Ζαχαρ. θ'. 9-10.

Οἱ Προφῆται τῆς Π. Διαθήκης ἦσαν θαυμάσιοι ἄνδρες. Ἐκεῖ ὅπου οἱ ἄλλοι πέριξ αὐτῶν ἄνθρωποι δὲν ἔβλεπον τίποτε, αὐτοὶ διέκρινον τὴν μεγαλουργὸν ἐνέργειαν τοῦ Θεοῦ—τὸν βραχίονα τοῦ Θεοῦ τὸν ἐξηπλωμένον, διευθύνοντα τὰς τύχας τοῦ κόσμου. Ὅπως ὁ σημερινὸς φυσιοδίφης εἰς τὸ ἐλάχιστον ἔντομον, ὅπερ ὁ ἀμαθὴς ἄνθρωπος ἀντιπαρέρχεται μὲ ἀδιαφορίαν καὶ περιφρόνησιν, διαβλέπει τὸ μεγαλεῖον τοῦ Δημιουργοῦ, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ Προφήτης τῆς Π. Οἰκονομίας, μὲ τὴν ἰδιαιτέραν διαίσθησιν, ἣν εἶχεν, εἰς τὰ ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ ζητήματα, διέκρινε τὸν δάκτυλον τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς ἐνεργείας καὶ περιπετείας τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ ἦτο φυσικὸν τοῦτο, ἀφοῦ, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἱερατείου καὶ τῶν θρησκευτικῶν λειτουργῶν, ἐσχηματίσθη ἡ τάξις τῶν Προφητῶν διὰ νὰ φωτίζῃ καὶ ὁδηγῇ τὸν λαὸν εἰς τὰ πνευματικὰ ζητήματα.

Ὁ προφήτης Ζαχαρίας προβλέπει μακρόθεν κάτι ἀμυδρῶς· ἐν τούτοις τὸ κάτι αὐτὸ τῷ φαίνεται τόσῳ λαμπρὸν καὶ ἔνδοξον, ὥστε, ἂν καὶ πολὺς χρόνος πρόκειται νὰ παρέλθῃ πρὸ τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ ὁράματος, ἐκσπᾷ ὁ ἴδιος εἰς χαρὰν καὶ προσκαλεῖ πάντας περὶ αὐτὸν νὰ χαρῶσι. «Χαῖρε σφόδρα, θύγατερ Σιών· ἀλάλαξε, θύγατερ Ἱερουσαλήμ· διότι ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται πρὸς σέ!»

Θὰ ἐξετάσω τὸ ὡς ἄνω ἐδάφιον ὑπὸ τὰς ἑξῆς τρεῖς ἀπόψεις:

1. Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Κυρίου.
2. Ὁ τρόπος τῆς ἐπισκέψεως.
3. Ὁ σκοπὸς τῆς ἐπισκέψεως.

1. Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Κυρίου.

«Ὁ Βασιλεύς σου ἔρχεται πρὸς σέ!» Ἠδύνατο κάλλιστα ἡ ἐπίσκεψις αὕτη, τὴν ὁποίαν προαγγέλλει ὁ Ζαχαρίας, νὰ ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Κυρίου εἰς τὸν κόσμον 500 ἔτη βραδύτερον εἰς τὴν Βηθλεέμ, ἡ ὁποία ἐπίσκεψις ἐχαιρετίσθη μὲ τὸν ὕμνον τῶν ἀγγέλων: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη». Ἠδύνατο ἐπίσης ν' ἀναφερθῇ εἰς τὴν δευτέραν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν, κατὰ τὴν συντέλειαν τοῦ αἰῶνος.

Ἐν τούτοις οὔτε εἰς τὴν γέννησιν, οὔτε καὶ εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐθεωρήθη ὡς ἀναφερομένη ὑπὸ τῶν ἱερῶν συγγραφέων τῆς

Καινῆς Διαθήκης—τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ ἢ τῶν μαθητῶν αὐτῶν—ἀλλ' εἰς μίαν ἄλλην ἐπίσκεψιν μεταξὺ τῶν δύο, ἔχουσαν περισσοτέραν σχέσιν πρὸς τὴν πρώτην ἢ πρὸς τὴν δευτέραν. Συσχετίζεται πρὸς μίαν τελευταίαν ἐπίσκεψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν πόλιν τῆς Ἱερουσαλήμ. «Χαῖρε, θύγατερ Σιών· ὁ Βασιλεύς σου ἔρχεται πρὸς σέ».

Πόσον εὐτυχεῖς εἴμεθα μὲ τὰς ἐπισκέψεις τῶν μεγάλων τῆς γῆς ἀνθρώπων! Εἷς μέγας καὶ διεθνοῦς κύρους πολιτικός, εἷς ξένος μονάρχης, ἢ μέγας μουσικὸς ἢ καλλιτέχνης ἢ φιλάνθρωπος ἢ ἑκατομμυριοῦχος, ἑλκύουσι τὴν προσοχήν, τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν περιέργειαν ἡμῶν, καὶ τρέχομεν πολλάκις ἀκατάσχετοι διὰ νὰ ἴδωμεν—τί ἢ τίνα; Ἕνα ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος, τὸ πολὺ θὰ ἀνακουφίσῃ μερικοὺς πτωχοὺς μὲ ὀλίγας χιλιάδας δραχμῶν, ἢ θὰ ἐκθειάσῃ τὸν τόπον καὶ τὴν ἱστορίαν μας, καὶ θὰ διεγείρῃ οὕτω τὰ ἐθνικὰ καὶ πατριωτικά μας αἰσθήματα διὰ νὰ ἐπευφημήσωμεν αὐτὸν ἢ τὴν χώραν του, ἂν ἔτυχε καὶ ἡ χώρα του νὰ μᾶς εὐνοῇ. Ἀλλὰ φαντάζομαι ὅτι πολὺ ὀλίγοι ἄνθρωποι συνεκινήθησαν ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν μας. Καὶ ἐπὶ πλέον, πολὺ ὀλίγοι, διὰ νὰ μὴ εἴπω ἐλάχιστοι, ἠλεκτρίσθησαν ἀπὸ τὴν τελευταίαν ἐκείνην ἐπίσκεψιν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἄλλως τε καὶ οἱ τότε ἄνθρωποι ἴσως εἶχον συνειθίσει νὰ βλέπουν τὰς συχνὰς τοῦ Χριστοῦ ἐπισκέψεις, ὥστε οὐδόλως ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἡ τελευταία αὕτη ἐπίσκεψις.

Ναί, εἶχον συνειθίσει τόσον πολὺ εἰς τὰς ἐπισκέψεις τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε εἶχον χάσει κάθε συναίσθησιν τῆς σημασίας των. Ἀλλὰ ποῖος δύναται νὰ περιορίσῃ τὸν Κύριον τοῦ σύμπαντος ἀπὸ τοῦ νὰ εἴπῃ τὰς βαρυσημάντους ἐκείνας λέξεις: «Ποσάκις ἠθέλησα νὰ σᾶς συνάξω, καθὼς συνάγει ἡ ὄρνις τὰ ἑαυτῆς ὀρνίθια ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς, ἀλλὰ δὲν ἠθελήσατε».

Ὁ Ἰησοῦς ἐπισκέπτεται διὰ νὰ προστατεύσῃ καὶ νὰ δώσῃ ἀσφάλειαν, καταφύγιον, σωτηρίαν.

Οἱ μακρόθεν ἀμυδρῶς προβλέποντες Προφῆται χαίρουν καὶ ἀγάλλονται. Οἱ πλησίον, οἱ σύγχρονοι τοῦ γεγονότος, ἐκεῖνοι διὰ τοὺς ὁποίους καὶ πρὸς τοὺς ὁποίους γίνεται ἡ ἐπίσκεψις, κωφεύουν, τυφλώττουν, ἀδιαφοροῦν, σκληρύνονται.

Αὐτὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὅπως τὸν βλέπετε ἐζωγραφισμένον ἐδῶ — ἐνθουσιώδης μακρόθεν, ἀδιάφορος ἐκ τοῦ πλησίον, ἢ τὸ πολὺ αἰσθανόμενος κάποιον ἐπιπόλαιον καὶ πρόσκαιρον ἐνθουσιασμόν.

2. Ὁ τρόπος τῆς ἐπισκέψεως.

Πάλιν θὰ ἀναγκασθῶ νὰ ὁμιλήσω περὶ τῶν θαυμασίων ἐκείνων ἀνθρώπων, τῶν Προφητῶν. Περιέγραψαν τὸν τρόπον τῆς ἐπισκέψεως κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ μὴ ἦναι δυνατὸν νὰ γίνῃ καμμία παρεξήγησις.

Ἰδοὺ πῶς περιέγραφεν ὁ Ζαχαρίας τὸν μέλλοντα νὰ ἔλθῃ Βασιλικὸν Ἐπισκέπτην: «Δίκαιος, πραῢς καὶ καθήμενος ἐπὶ ὄνου καὶ ἐπὶ πώλου υἱοῦ ὑποζυγίου». Οὕτω τὸν εἶδε μακρόθεν ὁ Προφήτης· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐνεφανίσθη μετὰ 5 αἰῶνας ὁ Ἐπισκέπτης. Δὲν θὰ ἐτόλμα κανεὶς νὰ φέρῃ τὴν ἀντίρρησιν ὅτι ἁπλούστατα ὁ Ἰησοῦς ἐγνώριζε τὴν προφητείαν καὶ ἠθέλησεν ἢ ἐνήργησε κατὰ

τρόπον, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἀποδοθῇ εἰς αὐτὸν ἡ ἐν λόγῳ προφητεία. Μία τοιαύτη ἀντίρρησις θὰ ἠδύνατο νὰ σταθῇ τότε μόνον, ἐὰν δὲν ὑπῆρχον ἄλλοι, οἵτινες οἰκειοποιήθησαν τὰ δικαιώματα καὶ τὰ ἀξιώματα τοῦ Μεσσίου, οἵτινες ἀπεδείχθησαν ὅτι ἦσαν ψευδομεσσίαι, καὶ αὐτοὶ μὲν κακοὶ κακῶς ἀπωλέσθησαν, οἱ δὲ ὀπαδοὶ αὐτῶν διεσκορπίσθησαν. Ἡ ἱστορία τῶν Ἰουδαίων ἀναφέρει τοιούτους, ὡς τὸν Ἰούδαν τὸν Γαλιλαῖον, τὸν Θευδᾶν καὶ ἄλλους.

Ἀλλ' ἂς ἀφήσωμεν τὰς ἀντιρρήσεις καὶ ἂς ἐξετάσωμεν τὴν ἐπίσκεψιν καὶ τὸν τρόπον της. Ὁ Ἐπισκέπτης δὲν ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει, μὲ ὄργανα μουσικὰ καὶ σημαίας καὶ ἄλλα τοιαῦτα πράγματα. Ἦλθε καθήμενος ἐπὶ πώλου ὄνου ὑποζυγίου. Ἀντὶ τῶν ἀναγκαίων ἐξαρτημάτων ὀλίγα παλαιὰ ἐνδύματα τῶν μαθητῶν του, ῥάκη, πιθανόν, ἀπετέλεσαν τὸ ἐφίππιόν του καὶ μερικοὶ κλάδοι φοινίκων καὶ ἄλλων δένδρων, ὁμοῦ μὲ τὰς ἐπευφημίας ὀλίγων παιδίων κραζόντων: «Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ!», ἀπετέλεσαν τὴν ὅλην πομπήν.

Ποῦ οἱ στρατοὶ καὶ τὰ ὅπλα; ποῦ τὰ μεγαλεῖα καὶ οἱ αἰχμάλωτοι; ποῦ αἱ τιμητικαὶ φρουραὶ καὶ οἱ σωματοφύλακες; Οἱ σωματοφύλακες καὶ αἱ τιμητικαὶ φρουραὶ ἦσαν οἱ δώδεκα μαθηταί, ἴσως καί τινες τῶν ἑβδομήκοντα, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀποστείλει ἀνὰ δύο διὰ νὰ κηρύξωσι τὸ ἄγγελμα τῆς σωτηρίας. Ἀλλ' ἐκ τῶν δώδεκα ὁ εἷς μετὰ τρεῖς ἡμέρας τὸν ἐπρόδωκεν, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν δώδεκα καὶ ἐκ τῶν ἑβδομήκοντα ὅσοι δὲν ἐσκανδαλίσθησαν ἀπὸ τὴν περὶ τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς ὁμιλίαν του — ἀνεξαιρέτως ὅλοι οὗτοι μετ' ὀλίγας ἡμέρας τὸν ἐγκατέλειψαν καὶ διεσκορπίσθησαν εἰς τὰ ἴδια, φοβούμενοι μήπως συναπολεσθῶσι μετὰ τοῦ διδασκάλου καὶ ἀρχηγοῦ των.

Ὁποία ἐπίσκεψις, ὑπὸ ποίας συνθήκας καὶ μὲ ποίας προβλέψεις καὶ τόσας ἄλλας προρρήσεις καὶ προειδοποιήσεις! Νομίζεις, ὅτι ἄδοξον τέλος θὰ εἶχον ὅλα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ὡς προρρήσεις καὶ προφητεῖαι ἀνηγγέλθησαν εἰς τὸν κόσμον! Ἀλλὰ πῶς θὰ κρίνωμεν τὰ πράγματα καὶ πόθεν θὰ ἐξαγάγωμεν θετικὰ συμπεράσματα; Ὁ ἀρχαῖος ῥήτωρ Δημοσθένης εἶπέ ποτε: «Παντὸς πράγματος ἡ ἀξία κρίνεται ἀπὸ τὴν τελευταίαν του ἔκβασιν». Ὅταν οὕτω κρίνωμεν τὰ πράγματα, φθάνομεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ κατόπιν ἐπιτυχὴς ἐξάπλωσις τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὸν κόσμον ὑπῆρξεν ἡ ἐπαλήθευσις ὅλων τῶν προρρήσεων καὶ τῶν περιγραφῶν τῆς θριαμβευτικῆς ἐπισκέψεως τοῦ Χριστοῦ, χωρὶς μεγαλεῖα καὶ συνοδείας καὶ ἐπευφημίας καὶ ζητωκραυγάς. Ἀνάλογος πρὸς τὸν σκοπὸν ὑπῆρξεν ὁ τρόπος τῆς ἐπισκέψεως.

3. Ὁ σκοπὸς τῆς ἐπισκέψεως.

Ἡ βάσις, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὡς ἄνω ἐστηρίχθημεν, μᾶς δίδει ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ τὸν ἀνώτερον σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεως. «Θέλει λαλήσει εἰρήνην εἰς τὰ ἔθνη». «Εἴθε», εἶπεν ὁ Χριστός, ἀτενίζων πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ, «νὰ ἐγνώριζες τὰ πρὸς τὴν εἰρήνην σου ἀποβλέποντα· πλὴν τώρα ἐκρύβησαν ἀπο τῶν ὀφθαλμῶν σου». Ἡ ὅλη ἱστορία τοῦ Χριστοῦ στρέφεται πέριξ τῆς λέξεως καὶ τῆς ἐννοίας τῆς ***Εἰρήνης***. «Αὐτὸς εἶναι ἡ εἰρήνη ἡμῶν», λέγει ὁ Παῦλος. Καὶ οἱ ἄγγελοι ἔψαλον κατὰ τὴν γέννησιν Αὐτοῦ: «Ἐπὶ γῆς εἰρήνη». «Θέλει λαλήσει

εἰρήνην εἰς τὰ ἔθνη». Ὁ βασιλικὸς Ἐπισκέπτης προσκαλεῖ τὴν Ἱερουσαλὴμ νὰ γνωρίσῃ τὰ πρὸς τὴν εἰρήνην αὐτῆς ἀποβλέποντα. Καὶ δὲν εἶναι μόνον ἡ ὁμαδικὴ εἰρήνη, περὶ τῆς ὁποίας ἀσχολεῖται, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀτομικῆς καὶ προσωπικῆς εἰρήνης ἑνὸς ἑκάστου ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦσι τὴν ὁμάδα—τὴν Ἱερουσαλὴμ—τὰ ἔθνη καὶ τοὺς λαοὺς τῆς γῆς.

Εἶναι ἡ εἰρήνη, τὴν ὁποίαν φέρει, διὰ νὰ καταρρίψῃ τοὺς φραγμοὺς καὶ τὰ ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα ἀπέκλεισαν τὸν Θεὸν ἀπὸ τὴν ἐπικοινωνίαν πρὸς τὰ πλάσματά του, πρὸς τὰ τέκνα του, ἢ μᾶλλον τὰ ἀποκλείσαντα τὰ πλάσματα ἀπὸ τὸν Πλάστην των.

Ὁ αὐτουργὸς τῆς εἰρήνης, μὲ εἰρηνικὰ μέσα καὶ εἰρηνικὰ ὅπλα, εἰσέρχεται εἰς τὴν πόλιν τῶν ὀνείρων τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, ἐξ ἧς διεχύθη φῶς θεῖον ἀνὰ τὸν κόσμον σύμπαντα.

Τὰ εἰρηνικά του ὅπλα ἦσαν: Ἀγάπη ἀνυπόκριτος, τελεία· θυσία ἑτοίμη καὶ ἀνεπιφύλακτος ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῶν ἀνθρώπων μετὰ τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ τῆς εἰρήνης των μετ' ἀλλήλων. Διότι ἡ ἁμαρτία ἐμόλυνε καὶ ἀπεμάκρυνε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν φύσιν, ἡ ὁποία λόγῳ τῆς ἁμαρτίας συστενάζει καὶ συναγωνιᾷ μέχρι τοῦ νῦν.

***

Δὲν ἐτελείωσαν αἱ ἐπισκέψεις τοῦ Κυρίου τῆς δόξης, οὔτε μὲ τὴν ἐπίγειον γέννησίν Του, οὔτε μὲ τὴν πραγματοποιηθεῖσαν ἐπίσκεψίν του εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, μίαν ἑβδομάδα πρὸ τοῦ πάθους Του, οὔτε μὲ τὴν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου προαγγελθεῖσαν καὶ ὑπὸ τῶν πιστῶν προσδοκωμένην ἔτι Δευτέραν Του Παρουσίαν. Ἔχομεν τὰς ***διαμέσους ἐκείνας ἐπισκέψεις***—συχνάς, ἐπιμόνους, συμπαθεῖς—πρὸς πάντα ἄνθρωπον, πρὸς πᾶσαν οἰκογένειαν, πρὸς πάντα λαὸν—διὰ κηρυγμάτων, δοκιμασιῶν, εὐτυχῶν καὶ δυστυχῶν ἡμερῶν, ἐπιτυχιῶν, συμφορῶν, καταστροφῶν.

Αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ὑπάρξεώς Του, τοῦ ἔργου Του, τῆς ζωῆς Του.

Ἀπομένει νὰ ἐξετάσῃ ἕκαστος πῶς ἐδέχθη τὰς ἐπισκέψεις αὐτὰς τοῦ Κυρίου. Μήπως θ' ἀκούσῃ τὸ τρομερὸν ἐκεῖνο: «Ἀλλὰ δὲν ἠθελήσατε»;

Εἴθε νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἐνταῦθα κανείς, ὅστις ἀπεσκληρύνθη ἀπὸ τὰς συχνὰς ταύτας ἐπισκέψεις τοῦ Κυρίου τόσον, ὥστε νὰ μὴ συγκινῆται πλέον ὑπ' αὐτῶν! Εἴθε πᾶσα καρδία ἐδῶ νὰ αἰσθανθῇ τὴν γλυκύτητα τῆς ἐπισκέψεως καὶ ἅπαξ διὰ παντός, ἀνοίγουσα τὴν θύραν της, νὰ δεχθῇ τὸν οὐράνιον Ἐπισκέπτην, ὅστις εἶναι ἡ ζωή, ἡ ἀγάπη, ἡ σωτηρία, ἡ εἰρήνη! Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης.

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ

('Ιωάνν. ια'. 38—46)

Τὰ ἐδάφια ταῦτα ἐξιστοροῦσιν ἓν τῶν μεγίστων θαυμάτων, ὅσα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐνήργησε, παρέχουσι δὲ ἀναμφισβήτητον ἀπόδειξιν τῆς θεότητος Αὐτοῦ.

Ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου μόνον ἡ φωνὴ δύναται νὰ ἐπαναγάγῃ ἐκ τοῦ τάφου νεκρὸν τετραήμερον, ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ἦναι ***Θεὸς ἀληθινός***. Τὸ θαῦμα περιγράφεται διὰ τοσοῦτον ἁπλῆς γλώσσης, ὥστε οὔτε παρεξήγησις δύναται νὰ ἐμφιλοχωρήσῃ, οὔτε ἑρμηνεία τις δύναται νὰ ἐπιχύσῃ ἐπ' αὐτὸ νέον φῶς καὶ νὰ τὸ καταστήσῃ σαφέστερον.

Περιέχονται δὲ εἰς τὰ ἐδάφια ταῦτα τέσσαρά τινα, περὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν ὁποίων ἐπικαλοῦμαι τὴν προσοχήν σας ἐπί τινας στιγμάς :

1. Ἡ διαταγή, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος δίδει περὶ τοῦ λίθου τοῦ ἐπὶ τοῦ στομίου τοῦ μνημείου.

Παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις οἱ νεκροὶ ἐθάπτοντο, ὡς φαίνεται, κατὰ τρεῖς τρόπους : α') Ἐντὸς τοῦ χώματος. β') Ἐντὸς τάφου λελατομημένου ἐν βράχῳ, ὑποκάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. γ') Ἐν μνημείοις λελαξευμένοις ἐντὸς βράχου ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας. Κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον ἐθάπτετο ὁ κοινὸς λαός· κατὰ τὸν δεύτερον τρόπον οἱ εὐπορώτεροι, τοιοῦτος δὲ φαίνεται, ὅτι ἦτο ὁ τάφος τοῦ Λαζάρου· κατὰ δὲ τὸν τρίτον τρόπον οἱ πλούσιοι καὶ μεγάλοι, ὁποῖος ἦτο ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας Ἰωσήφ, εἰς τοῦ ὁποίου τὸ λελαξευμένον ἐν τῷ βράχῳ μνῆμα ἐναπετέθη τὸ σῶμα τοῦ Σωτῆρος.

Ὁ Κύριος ἡμῶν, ἀφοῦ ἦλθεν εἰς τὸ μέρος, ἔνθα ἦτο τεθαμμένος ὁ Λάζαρος, διέταξε νὰ σηκωθῇ ἐκ τοῦ στομίου τοῦ μνήματος ὁ ἐπ' αὐτοῦ λίθος, εἰπών : ***«Σηκώσατε τὸν λίθον !»***

Ἡ διαταγὴ αὕτη τοῦ Χριστοῦ προκαλεῖ ἀμέσως τὴν ἐρώτησιν : Διατί ἆρά γε ὁ Κύριος ἡμῶν νὰ δώσῃ τοιαύτην διαταγήν ; Δὲν ἦτο ἐπίσης εὔκολον δι' αὐτὸν νὰ διατάξῃ αὐτὸν τὸν λίθον ν' ἀποκυλισθῇ ἀφ' ἑαυτοῦ, χωρὶς νὰ θέσῃ ἄνθρωπος τὴν χεῖρά του ἐπ' αὐτόν, ὅπως ἦτο εὔκολον νὰ ἐγείρῃ τὸν νεκρὸν ἐκ τοῦ τάφου ;

Βεβαίως ἦτο, καὶ ὅμως ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἐνήργησεν, ἦτο ἐντελῶς διάφορος, ἀλλὰ καὶ σύμφωνος πρὸς τὴν συνήθειαν, ἣν ἔχει ὁ Θεός, τοῦ νὰ ἀφίνῃ εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνα, ὅσα δύναται οὗτος νὰ ἐκτελέσῃ. Ὅθεν καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἠθέλησεν ὁ Κύριος νὰ παράσχῃ εἰς τοὺς φίλους τοῦ Λαζάρου τὴν εὐκαιρίαν νὰ συμμετάσχουν καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ ἔργον Του, νὰ συνεργασθοῦν καὶ αὐτοὶ μετ' Αὐτοῦ. Μᾶς διδάσκει δὲ τὸ μέγα τοῦτο καὶ πολύτιμον μάθημα, ὅτι δὲν θέλει διὰ τῆς παντοδυναμίας Του νὰ καταστρέψῃ τὴν ἀνθρωπίνην εὐθύνην καὶ συνεργασίαν—νὰ ἀναλάβῃ Αὐτὸς τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ πράξῃ. Ἔτι καὶ ὅταν ἦναι ἕτοιμος νὰ ἐγείρῃ νεκρούς, καὶ τότε ἀκόμη δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ βλέπῃ ἡμᾶς ἁπλοῦς θεατά , ἀλλὰ θέλει νὰ ἤμεθα συνεργάται

Του εἰς ὅ,τι δυνάμεθα, εἰς ὅ,τι εἶναι ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως καὶ ἐνεργείας.

Ἐκτὸς τούτου, ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἠθέλησεν, ὡς φαίνεται, νὰ ἐφελκύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν παρισταμένων ***ἰδίως πρὸς τὸ μνῆμα,*** ἵνα καταστήσῃ τὴν ***ἀλήθειαν***—τὴν πραγματικότητα τοῦ θαύματος—καταφανεστέραν καὶ οὕτω διδάξῃ ἡμᾶς, ὅτι ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ Του εἶναι πολλὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ πράξωμεν (ὡς λ. χ. νὰ ἐγείρωμεν νεκρούς), ***ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ βοηθήσωμεν*** εἰς τὴν ἀποκύλισιν τοῦ λίθου. Ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυρίου ὑπάρχουσι ποικῖλαι ἐργασίαι, ἁρμόζουσαι εἰς τὴν ἱκανότητα καὶ τὰ μέσα ἑνὸς ἑκάστου τῶν μαθητῶν Αὐτοῦ, ὥστε ***οὐδεὶς δύναται νὰ ἐξαιρεθῇ*** τῆς εὐθύνης, τοῦ καθήκοντος, τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ ἐργάζεσθαι.

Τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ἀδελφοί, οἱ πλεῖστοι ἐξ ἡμῶν λησμονοῦμεν ἢ δὲν θέλομεν νὰ βάλωμεν εἰς πρᾶξιν, ἐνῷ ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν αὐτὴν κατὰ νοῦν ***πάντοτε,*** διότι περιέχει ζητήματα μεγάλης σπουδαιότητος.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἰς τὰς ὑπὲρ τῶν ὁμοίων μας πνευματικὰς ἐργασίας, εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων μας διὰ τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὰς προσπαθείας μας ὅπως ζήσωμεν ζωὴν ἁγίαν, εἴμεθα ἀδύνατοι καὶ ἀσθενεῖς ἄνευ τῆς Θείας βοηθείας καὶ ἀντιλήψεως. Ἀλλ᾿ ὁ Χριστὸς ἀναμένει παρ᾿ ἡμῶν ***νὰ πράξωμεν ὅ,τι δυνάμεθα, οὐχὶ ὅ,τι δὲν δυνάμεθα.***

«Σηκώσατε τὸν λίθον», ἦτο ἡ διαταγή Του πρὸς τοὺς ἐκεῖ παρισταμένους. «Σηκώσατε τὸν λίθον» εἶναι ἡ διαταγὴ Αὐτοῦ πρὸς ἕκαστον ἐξ ἡμῶν ***σήμερον.*** Πράξατε ἐκεῖνο διὰ τὸ ὁποῖον εἶσθε ἱκανοί, καὶ μὴ μένετε ἀργοί ὑπὸ τὸ πρόσχημα ταπεινοφροσύνης ἢ ἄλλης τινὸς ἀφορμῆς. Ὁ Χριστὸς μισεῖ τὴν ἀργίαν ὁπουδήποτε καὶ ἂν βλέπῃ αὐτήν· ὅθεν καὶ ἔλεγεν, «Ὁ Πατὴρ ἐργάζεται καὶ ἐγὼ ἐργάζομαι». Ἀκόμη καὶ μίαν ὥραν ἐὰν ἔχητε διαθέσιμον, νὰ ἐργασθῆτε δι᾿ Αὐτόν. Ἐνθυμεῖσθε τὴν παραβολὴν τοῦ ἐξελθόντος εἰς τὴν ἀγορὰν περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν, δηλ. μίαν ὥραν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, καὶ εὑρόντος τινὰς καθημένους ἀργοὺς — πῶς τοὺς ἀπέστειλεν εἰς τὸν ἀμπελῶνά του καὶ εἰργάσθησαν καὶ πῶς τοὺς ἐπλήρωσεν ὁλόκληρον ἡμερομίσθιον. Ὁ Χριστὸς θέλει νὰ βλέπῃ τοὺς φίλους Του προσπαθοῦντας, ἀγωνιζομένους, ἐν δὲ τῷ προσπαθεῖν καὶ ἀγωνίζεσθαι πέμπει καὶ τὴν ἀναγκαίαν βοήθειαν καὶ εὐλογίαν.

2. Οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἀπέτεινε πρὸς τὴν Μάρθαν, ἥτις ἔφερεν ἀντίρρησιν κατὰ τῆς μετακινήσεως τοῦ λίθου, εἰποῦσα, «Κύριε, ὄζει». Ὡς φαίνεται, ἡ πίστις τῆς εὐσεβοῦς ἐκείνης γυναικὸς μετὰ τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ ἀδελφοῦ της εἶχεν ἐντελῶς ἐκλείψει καὶ διὰ τοῦτο ἐθεώρει τὴν μετακίνησιν τοῦ λίθου ἐκ τοῦ στομίου τοῦ μνημείου ὄχι μόνον ὅλως ἀνωφελῆ, ἀλλὰ καὶ πρόξενον ἀηδίας. Ὅθεν ἀκούσασα τὴν διαταγήν, ἔκραξε, «Κύριε, ὄζει ἤδη! διότι εἶναι τετραήμερος!». Μόλις ὅμως ἐξέρχεται τῶν χειλέων της ἡ φράσις αὕτη καὶ ἰδού, ἐπέρχεται κατ᾿ αὐτῆς ἡ τοῦ Κυρίου τρυφερὰ ἐπιτίμησις διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς πίστεως αὐτῆς: «Δὲν σοὶ εἶπον ὅτι ἐὰν ἔχῃς πίστιν, θὰ ἴδῃς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ;»

Τὸ μάθημα τοῦτο εἶναι ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε ἐν τῷ παρόντι βίῳ

μανθάνομεν **ἐντελῶς.** Πόσον συχνάκις ἡ πίστις ἡμῶν μᾶς ἐγκαταλείπει ἐν καιρῷ δοκιμασιῶν! Πόσον εὔκολον εἶναι νὰ ὁμιλῇ τις περὶ πίστεως ἐν καιρῷ ὑγείας καὶ εὐτυχίας, καὶ πόσον δύσκολον νὰ θέσῃ τὴν πίστιν εἰς ἐφαρμογὴν ἐν καιρῷ δυστυχίας, λύπης καὶ σκότους, ὅταν οὐδαμόθεν φαίνεται παρήγορον φῶς!

Ἂς θέσωμεν λοιπόν, ἀδελφοί, εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν τί ὁ Κύριος ἡμῶν λέγει ἐνταῦθα, καὶ ἂς προσευχώμεθα νὰ μᾶς χαρίσῃ τοσαύτην καὶ τοιαύτην πίστιν, ἡ ὁποία θὰ ἐνισχύῃ ἡμᾶς, ὅταν ἔρχωνται ἐφ' ἡμᾶς αἱ δοκιμασίαι καὶ οἱ πειρασμοί, νὰ φέρωμεν ταῦτα μεθ' ὑπομονῆς, ἀποβλέποντες εἰς τὸν Ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ πιστεύοντες ὅτι τὰ πάντα συνεργοῦσιν ἐπὶ τέλους πρὸς τὸ καλὸν ἡμῶν.

3. Οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἐν εἴδει προσευχῆς ἢ εὐχαριστίας ἀπέτεινεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν Πατέρα του. «Πάτερ», εἶπεν «εὐχαριστῶ σοι ὅτι μοῦ ἤκουσας. Καὶ ἐγὼ ἐγνώριζον ὅτι πάντοτε μοῦ ἀκούεις, ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν παρεστῶτα εἶπον τοῦτο, διὰ νὰ πιστεύσωσιν ὅτι σὺ μὲ ἀπέστειλας».

Ἡ οὐράνιος καὶ θαυμασία αὕτη γλῶσσα εἶναι ἐντελῶς διάφορος τῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν μετεχειρίσθησαν οἱ Προφῆται καὶ οἱ Ἀπόστολοι, ὅταν ἐνήργουν θαύματα. Εἶναι εἶδός τι αἴνου καὶ δοξολογίας μᾶλλον ἢ προσευχῆς, καὶ καταφανῶς προϋποθέτει διηνεκῆ καὶ μυστηριώδη κοινωνίαν μεταξὺ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ οὐρανίου αὐτοῦ Πατρὸς — κοινωνίαν ὑπερέχουσαν τῆς δυνάμεως καὶ ἐκτάσεως τοῦ ἀνθρωπίνου νοὸς εἰς τὸ νὰ τὴν ἐξηγήσῃ ἢ κἂν νὰ τὴν ἐννοήσῃ.

Οὐδεμία δ' ἀμφιβολία, ὅτι καὶ ἐνταῦθα, ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου, ὁ Κύριος ἡμῶν ἐσκόπει νὰ διδάξῃ τοὺς Ἰουδαίους τὴν ἐντελῆ καὶ πλήρη ἑνότητα, ἥτις ὑπῆρχε μεταξὺ Αὐτοῦ καὶ τοῦ Πατρός Του, εἰς πᾶν ὅ,τι ἐδίδασκε καὶ ἔπραττεν. Ἅπαξ ἔτι ἠθέλησε νὰ ὑπενθυμίσῃ εἰς αὐτοὺς ὅτι δὲν ἦλθεν εἰς τὸ μέσον αὐτῶν ὡς ἁπλοῦς προφήτης, ἀλλ' ὅτι ἦτο ὁ Μεσσίας, ὅστις ἐστάλη ὑπὸ τοῦ Πατρός, καὶ ὅτι ἦτο ἓν μετ' Ἐκείνου. Ἅπαξ ἔτι ἠθέλησε νὰ τοὺς κάμῃ νὰ γνωρίσωσιν ὅτι, καθὼς οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἐλάλει, ἦσαν οἱ καθ' αὐτὸ λόγοι, τοὺς ὁποίους ὁ Πατὴρ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν νὰ εἴπῃ, οὕτω καὶ τὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα ἔπραττεν, ἦσαν τὰ καθ' αὐτὸ ἔργα, τὰ ὁποῖα ὁ Πατὴρ τῷ ἔδωκε νὰ πράξῃ. Ἐν βραχυλογίᾳ, ἠθέλησε καὶ διὰ τούτου νὰ δείξῃ ὅτι ἦτο ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας, τοῦ ὁποίου ὁ Πατὴρ πάντοτε ἀκούει, διότι αὐτὸς καὶ ὁ Πατὴρ εἶναι ἕν.

Ἡ ἀλήθεια αὕτη εἶναι βαθεῖα καὶ ὑψηλή, καὶ πιστευομένη δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ***ὡς στήριγμα καὶ πρὸς εἰρήνην τῆς ψυχῆς ἡμῶν.*** Ὅθεν πρέπει νὰ πιστεύωμεν καὶ νὰ κρατῶμεν αὐτὴν στερεῶς. Ἂς ἦναι δὲ ***σταθερὰ ἀρχὴ τῆς θρησκείας ἡμῶν,*** ὅτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, εἰς Ὅν ἐμπιστευόμεθα, εἶναι ***ὁ αἰώνιος λόγος τοῦ Θεοῦ,*** τὸν ὁποῖον ὁ Πατὴρ ἀκούει πάντοτε, καὶ ὅτι εἶναι ἴσος μὲ τὸν Πατέρα. Ναί, ἀδελφοί, σαφὴς καὶ καθαρὰ ἰδέα τῆς ἀξιοπρεπείας, τῆς θέσεως καὶ τῆς ἀξίας τοῦ Μεσίτου ἡμῶν Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι μία τῶν μεγίστων βάσεων τῆς ἐσωτερικῆς εἰρήνης τῆς ψυχῆς. Εὐτυχὴς δὲ ὁ δυνάμενος νὰ λέγῃ, ὡς ὁ Παῦλος: «Γνωρίζω εἰς ποῖον ἐπίστευσα καὶ ὅτι εἶναι ἱκανὸς νὰ τηρήσῃ τὴν παρακαταθήκην μου μέχρι τέλους βεβαίαν» (Α'. Τιμ. α'. 12).

4. Οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἀπέτεινεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν νεκρὸν Λάζα-

ρον. Ἐξασφαλίσας τὴν προσοχὴν τῶν παρισταμένων ἐπὶ τοῦ τάφου διὰ τῆς μετακινήσεως τοῦ λίθου, ὁ Κύριος ἡμῶν ἀπετάνθη κατ᾽ εὐθεῖαν πρὸς τὸν τεθνεῶτα, κράξας μετὰ φωνῆς μεγάλης: «Λάζαρε, δεῦρο ἔξω!»

Εἰς τὸν ἦχον τῆς φωνῆς ταύτης «ὁ βασιλεὺς τοῦ τρόμου», ὁ ***θάνατος***, ἀμέσως παρέδωκε τὸν νόμιμον αὐτοῦ αἰχμάλωτον. Ὁ ἀχόρταστος τάφος ἀπέδωκε τὴν λείαν του, ὁ δὲ τεθνεώς, δεδεμένος τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας μὲ τὰ σάβανα καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἔχων περιτετυλιγμένον μὲ τὸ σουδάριον, ἐξῆλθεν ἀμέσως τοῦ τάφου!

Τοιαύτη εἶναι ἡ ἁπλῆ, ἀλλὰ ζωηρὰ ἀφήγησις τοῦ θαύματος, τὸ μεγαλεῖον τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μεγαλοποιηθῇ, διότι ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου δὲν δύναται νὰ χωρέσῃ τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον δι᾽ αὐτοῦ ἐτελέσθη.

Ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων, ἐξ ὧν πολλοὶ ἐχθρικῶς διέκειντο πρὸς τὸν Ἰησοῦν, νεκρὸς τετραήμερος ἐπαναφέρεται εἰς τὴν ζωὴν διὰ μόνου τοῦ λόγου τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις παρέσχεν οὕτω δημοσίᾳ ἀπόδειξιν, ὅτι εἶχεν ἀπόλυτον κυριότητα, οὐ μόνον ἐπὶ τοῦ ὑλικοῦ κόσμου, διότι σῶμα σεσηπὸς ἐπανήγαγεν εἰς τὴν ζωήν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ, διότι ψυχὴ ἀφήσασα πρὸ τεσσάρων ἡμερῶν τὸ ἐπίγειον αὐτῆς σκήνωμα, ἐκλήθη νὰ ἐπανέλθῃ ἐκ τοῦ ἄλλου κόσμου καὶ νὰ ἑνωθῇ πάλιν μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἀμέσως ὑπήκουσεν! Ὀρθῶς λοιπὸν καὶ δικαίως ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ δοξάζει, ὅτι ὁ τοιαῦτα θαυμαστὰ ἔργα ποιησάμενος δὲν δύναται νὰ ἦναι ἄλλος εἰμὴ αὐτὸς ὁ Θεός!

Καὶ τώρα, ἀδελφοί, ἂς ἀφήσωμεν τὴν ἀφήγησιν ταύτην μὲ αἰσθήματα παρηγορίας καὶ χαρᾶς· διότι παρήγορος τῷ ὄντι εἶναι ἡ σκέψις, ὅτι ὁ φιλόστοργος καὶ συμπαθὴς Σωτὴρ τῶν ἁμαρτωλῶν, ἐκ τοῦ ἐλέους τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶνται αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐντελῶς, ἔχει πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν οὐρανῷ καὶ εἶναι δυνατὸς νὰ σώζῃ εἰς τὸ παντελὲς πάντας τοὺς προσερχομένους εἰς τὸν Θεὸν διὰ μέσου Αὐτοῦ.

Παρήγορος καὶ χαροποιὰ εἶναι ἡ σκέψις, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἁμαρτωλὸς ὁσονδήποτε βυθισμένος εἰς τὰς ἁμαρτίας, τὸν ὁποῖον ὁ Χριστὸς νὰ μὴ δύναται νὰ ἐγείρῃ ἐκ τοῦ θανάτου τῶν παραπτωμάτων καὶ τῆς σήψεως τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ τὸν ζωογονήσῃ καὶ μεταποιήσῃ εἰς τὸ κατ᾽ εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ. Ὁ παρὰ τὸ μνῆμα τῆς Βηθανίας σταθεὶς καὶ τὸν τετραήμερον Λάζαρον διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ λόγου Του ἀναστήσας, δύναται νὰ εἴπῃ καὶ εἰς τὸν αἴσχιστον τῶν ἁμαρτωλῶν «Δεῦρο ἔξω! λύσατε αὐτὸν καὶ ἀφήσατε νὰ ὑπάγῃ!»

Παρήγορος τέλος καὶ χαροποιὰ εἶναι ἡ σκέψις, ὅτι ὅταν καὶ ἡμεῖς κατακλιθῶμεν εἰς τὸν τάφον, δυνάμεθα νὰ κατακλιθῶμεν ἐν πλήρει βεβαιότητι, ὅτι θέλομεν ἐγερθῇ πάλιν ἐν δόξῃ καὶ ἀφθαρσίᾳ. Ἡ φωνή, ἡ καλέσασα ἐκ τῶν νεκρῶν τὸν τετραήμερον Λάζαρον, θὰ ἀκουσθῇ καὶ εἰς τὸν ἡμέτερον τάφον καὶ θὰ προστάξῃ σῶμά τε καὶ ψυχὴν νὰ ἑνωθοῦν ἐκ νέου. Ναί, ἀδελφοί, ἡ σάλπιγξ θέλει μίαν ἡμέραν ἠχήσει καὶ αὐτοὶ οἱ νεκροὶ θέλουσιν ἀναστηθῇ ἄφθαρτοι, οἱ δὲ ζῶντες θέλουσιν μεταβληθῇ (Α΄. Κορινθ. ιε΄. 12). «Μακάριοι δὲ οἱ ἀποθνήσκοντες ἐν Κυρίῳ, διότι θέλουσιν ἀναπαυθῇ ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῶν».

Εἴθε μεταξὺ τούτων νὰ εὑρεθῶμεν καὶ ἡμεῖς διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ! Ἀμήν.

(Ἐκ τῶν τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη)

ΖΩΗ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

(συνέχεια)

Ἄς ἴδωμεν τώρα περὶ τίνος κυρίως ὁμιλεῖ ἡ Νέα Διαθήκη. Δὲν ὁμιλεῖ κυρίως περὶ τῆς ἐκφυγῆς ἐκ τῆς τιμωρίας τῆς ἁμαρτίας, ***ἀλλὰ διδάσκει πῶς πρέπει ὁ Χριστιανὸς νὰ ζῇ***, ἀφοῦ ἅπαξ δεχθῇ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Σωτῆρά του.

Ἰδοὺ χωρία τινά, τὰ ὁποῖα τονίζουν τοῦτο:

Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως ἤδη τῆς δημοσίας Του διακονίας ὁ Κύριος προτρέπει τοὺς μαθητάς του: «***Γίνεσθε τέλειοι, ὅπως ὁ Πατήρ σας ὁ οὐράνιος εἶναι τέλειος***» (Ματθ. ε΄. 48). Ἰδοὺ μία ρητὴ ἐντολή. Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ κανεὶς ὅτι θὰ διέτασσεν ὁ Κύριος πράγματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπραγματοποίητα. Ἐπὶ πλέον δὲ διατάσσει ἓν εἶδος τελειότητος, ὅμοιον πρὸς τὴν τελειότητα τοῦ Θεοῦ. Πρᾶγμα ἀκατανόητον! Κ' ἐν τούτοις μᾶς τὸ διατάσσει!

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, γράφων ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, προτρέπει τοὺς Χριστιανοὺς νὰ γίνωσιν «***ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ, καθὼς εἶναι ἅγιος ἐκεῖνος, ὅστις σᾶς ἐκάλεσε, διότι εἶναι γεγραμμένον: Ἅγιοι γένεσθε, διότι Ἐγὼ ἅγιος εἰμί***» (Α΄. Πέτρ. α΄. 16).

Ὁ συγγραφεὺς τῆς πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς ὑποδεικνύει τὴν ἀνάγκην τοῦ ***ἁγιασμοῦ τοῦ βίου*** καὶ προτρέπει τοὺς πιστοὺς νὰ ἐπιδιώκουν τὴν εἰρήνην μετὰ πάντων «***καὶ τὸν ἁγιασμόν, χωρὶς τοῦ ὁποίου οὐδεὶς θέλει ἰδεῖ τὸν Κύριον***» (Ἑβρ. ιβ΄. 14).

Ὁ δὲ Ἀπόστολος Ἰωάννης ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ Καθολικῇ Ἐπιστολῇ λέγει: «***Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμαρτήσητε***» (Α΄. Ἰωάν. β΄. 1).

Ὁ αὐτὸς δὲ παρακατιὼν λέγει ὅτι «***πᾶς ὁ γεγενημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ ἁμαρτίαν δὲν πράττει, διότι σπέρμα Αὐτοῦ μένει ἐν αὐτῷ, καὶ δὲν δύναται νὰ ἁμαρτάνῃ, διότι ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται***» (Α΄. Ἰωάν. γ΄. 9). Εἶναι ἆρά γε δυνατὸν νὰ μὴ ἁμαρτάνωμεν;

Ἐκ τῶν χωρίων τούτων προκύπτει ὅτι διατασσόμεθα ἡμεῖς νὰ παρουσιάζωμεν ἐν τῇ ζωῇ ἡμῶν τὴν τοῦ Χριστοῦ ἁγιωσύνην καὶ τὴν τελειότητα τοῦ Θεοῦ. Ἀπαίτησις καταπληκτική! Ἐν τούτοις, θὰ ἦτο τόλμη καὶ θρασύτης ἐκ μέρους ἡμῶν ἐὰν ἠθέλαμεν νὰ ἀμφισβητήσωμεν ἢ νὰ ἐπικρίνωμεν τὰς διαταγὰς τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Διὰ νὰ διατάσσῃ τι Αὐτός, πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὅτι ***ὑπάρχει τρόπος***, καθ' ὃν ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ ὑπακούσωμεν. Ποῖος δὲ εἶναι ὁ τρόπος οὗτος;

Ἀφ' ἑαυτῶν δὲν δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἁγιωσύνην καὶ τὴν τελειότητα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν νικηφόρον ζωὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ. ***Ἀλλ' ὁ Κύριος δύναται νὰ μᾶς χαρίσῃ ταῦτα.*** Εἶναι δὲ ἀπολύτως βέβαιον ὅτι Αὐτὸς δὲν δύναται νὰ μᾶς ἐμπαίζῃ, παρακινῶν ἡμᾶς εἰς κατόρθωμα ἀδύνατον. Δὲν πρόκειται λοιπὸν περὶ τῶν ἰδίων μας δυνάμεων· δὲν τίθεται πλέον τὸ ζήτημα δι' ἕνα ἕκαστον: «Δύναμαι ἐγὼ νὰ ἐπιτύχω τὴν νικηφόρον ζωήν;» ἀλλά: «***Δύναται ὁ Κύριος*** νὰ μὲ ἐξαγνίσῃ; νὰ μὲ διατηρήσῃ ἡγιασμένον; νὰ μοὶ ***δώσῃ*** τὴν νίκην; Ἐὰν δύναται, τί μὲ ἐμποδίζει νὰ τὴν λάβω»; Ὅταν δὲ πεισθῶμεν περὶ

τούτου, θέλομεν ἀνακράξει μετὰ τοῦ Παύλου ἐν ὑπερτάτῃ ἀγαλλιάσει, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ ταπεινότητι λατρείας: «Χάρις εἰς τὸν Θεόν, τὸν δίδοντα εἰς ἡμᾶς τὴν νίκην διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Α΄. Κορ. ιε΄. 57).

Τί λοιπὸν εἶναι ἡ νικηφόρος ζωή; Εἶναι ζωὴ ***ἁγιασμοῦ***, ***τελειότητος***,— τὴν ὁποίαν συχνὰ ἀναφέρει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὰς Ἐπιστολάς του.

Τί σημαίνουν αἱ δύο αὗται λέξεις; Σημαίνουν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα; Ἡ τελειότης εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα μὲ τὸν ἁγιασμόν;

Ἰδοὺ εἷς ὁρισμὸς τῆς λέξεως «***τελειότης***», τὴν ὁποίαν ὑπέβαλε καθηγητής τις τῆς Θεολογίας: «Ἡ τελειότης εἶναι ***ἀπραγματοποίητον ἰδανικόν***, πρὸς τὸ ὁποῖον προχωροῦμεν καθ' ὅλην τὴν αἰωνιότητα». Ἐὰν τοῦτο ἀληθεύῃ, διατί ὁ Κύριος ἡμῶν νὰ ἀπαιτῇ ἀπὸ ἡμᾶς τελειότητα ἢ τελειότητά τινα, εἰς τήν παροῦσαν ζωὴν—τώρα—ἐδῶ; Ἂς προσπαθήσωμεν εἰλικρινῶς νὰ ἐννοήσωμεν τί ἐννοεῖ ὁ Σωτὴρ ὅταν λέγῃ: «Ἐστὲ τέλειοι». Εἶναι καταπληκτικὴ ἡ διαταγὴ αὕτη καὶ καταπληκτικωτέρα ἀκόμη ἡ προσθήκη ***«ὅπως ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν οὐρανοῖς εἶναι τέλειος»***. Ὁ νοῦς σταματᾷ πρὸ τοῦ μεγέθους τῆς ἀπαιτήσεως καὶ τοῦ ἀδυνάτου τῆς ἐκτελέσεως. Ἀλλ' ἂς προσέξωμεν καλλίτερον εἰς τὰς λέξεις ταύτας. Μήπως εἰς τὴν πρόσθετον ἀπαίτησιν «ὡς εἶναι τέλειος ὁ Πατήρ σας», ἔγκειται καὶ ἡ λύσις τῆς δυσκολίας; Μήπως περιοριζομένης οὕτως τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ Κυρίου, ἀποκλείονται εὐθὺς ὅλαι αἱ ἐσφαλμέναι περὶ τελειότητος ἀνθρώπιναι ἰδέαι καὶ ἀντιλήψεις;

Πῶς εἶναι τέλειος ὁ οὐράνιος ἡμῶν Πατήρ, ὁ Θεός; Καθ' ὅλα βεβαίως. Ἀλλ' αὐτὸς εἶναι Θεὸς καὶ ἡμεῖς θνητοί, πεπερασμένοι—***ἄνθρωποι***, μὲ μίαν λέξιν. Δώσατε προσοχήν. Δὲν μᾶς διατάσσει ὁ Κύριος νὰ γίνωμεν τέλειοι μὲ τὴν ***θείαν*** τελειότητα. Διότι ὁ Θεὸς εἶναι τέλειος ἐν τῇ ***ἀπολύτῳ ἀναμαρτησίᾳ*** Αὐτοῦ, ἐν ἀπολύτῳ μεγαλειότητι, δόξῃ, σοφίᾳ καὶ δυνάμει. Τοιαύτην δὲ τελειότητα δὲν δύναται νὰ φθάσῃ ὁ ἄνθρωπος. Ἀλλ' εἶναι προσέτι ***Θεὸς ἀγάπης***, ἐὰν δὲ ἀνατρέξωμεν εἰς τὰ συναφῆ πρὸς τὴν διαταγὴν τοῦ Χριστοῦ ἐδάφια (44 ἕως 48) τοῦ ε΄. κεφαλαίου τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, θὰ ἴδωμεν ὅτι ὁ λόγος εἶναι περὶ τῆς ***ἀγάπης***, περὶ τῆς τελειοτέρας ***Χριστιανικῆς ἀγάπης***, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν μονομερῆ Ἰουδαϊκὴν ἀγάπην, εὐθὺς δὲ ἐμφανίζεται ἡ συνέχεια τοῦ λόγου διὰ τῆς χρήσεως τῆς λέξεως «***λοιπόν***»! Διότι λέγει: «***Ἐστὲ λοιπὸν τέλειοι καθὼς ὁ Πατήρ σας ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς εἶναι τέλειος***». Κατὰ τὴν ἀγάπην λοιπὸν δυνάμεθα νὰ ὁμοιάσωμεν πρὸς τὴν τελειότητα τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶναι Ἀγάπη. «***Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν***» (Α΄ Ἰωάν. δ΄. 8). Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν διατασσόμεθα ***νὰ ἔχωμεν τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ Θεός***, «ὅπως γίνωμεν υἱοὶ τοῦ Πατρὸς ἡμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅστις ἀνατέλλει τὸν ἥλιον Αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθούς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους» (Ματθ. ε΄. 45). Οἱ ἄθεοι ἀγαπῶσι τοὺς φίλους αὐτῶν. Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ πρέπει ***νὰ ἀγαπῶσι καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν***. Διότι ὁ Κύριος διατάσσει ***τελείαν ἀγάπην***. Τί δὲ ἄλλο εἶναι ζωὴ τελείας ἀγάπης, ***εἰμὴ νικηφόρος ζωή***;

Περὶ τὸ τέλος τῆς ἐπιγείου Αὐτοῦ ζωῆς ὁ Κύριος ἡμῶν, δίδων τὰς τελευταίας Αὐτοῦ παραγγελίας εἰς τοὺς μαθητάς Του, εἶπεν: ***«Ἐντολὴν νέαν σᾶς***

δίδω, νὰ ἀγαπᾶτε ἀλλήλους· Καθὼς ἐγὼ σᾶς ἠγάπησα καὶ σεῖς νὰ ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Ἐν τούτῳ θέλουσι γνωρίσει πάντες ὅτι εἶσθε ἐμοὶ μαθηταί, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε πρὸς ἀλλήλους» (Ἰωάν. ιγ'. 55).

Ἰδοὺ τὸ ἰδανικόν, ἰδοὺ ὁ γνώμων τῆς προσπαθείας ἡμῶν—***νὰ ἀγαπῶμεν, ὅπως μᾶς ἠγάπησεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός***. Αὕτη εἶναι ἡ τελεία ἀγάπη, ἥτις ἀπαιτεῖται ἀπὸ ἕνα ἕκαστον τῶν ὀπαδῶν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ μόνον διὰ τῆς ἀγάπης δυνάμεθα νὰ γίνωμεν εὐπρόσδεκτοι εἰς τὸν Θεόν, καθότι ***«ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ πλήρωμα τοῦ Νόμου»*** (Ρωμ. ιγ'. 10). (ἀκολουθεῖ)

ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν πάσης ἀποχρώσεως ἐλάχιστοι γνωρίζουσι τὸν βίον καὶ τὴν δρᾶσιν τῶν Πατέρων τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τῶν πρώτων αἰώνων, οἵτινες διὰ τῶν συγγραμμάτων καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν διέδωκαν καὶ ὑπερήσπισαν τὴν Χριστιανικὴν ἀλήθειαν, διετύπωσαν τὴν Χριστιανικὴν θεολογίαν, ἐστήριξαν τὴν πίστιν τῶν ἁπανταχοῦ Χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν καὶ κατεπολέμησαν τὰς αἱρέσεις καὶ ἑτεροδιδασκαλίας. Ἐκτὸς τῶν θεολογούντων, τὴν σήμερον οἱ πλεῖστοι Χριστιανοὶ μόλις τὰ ὀνόματά τινων ἐκ τῶν κυριωτέρων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας κατέχουσιν, ἀγνοοῦσι δὲ τὰς βιογραφίας καὶ τὰ ἔργα των, τὰ ὁποῖα ἄλλως τε καὶ δὲν εἶναι προσιτὰ εἰς τοὺς πολλούς, καὶ λόγῳ τῆς ἀρχαϊζούσης γλώσσης των καὶ διότι δὲν ὑπάρχουσιν εὐθηναὶ καὶ εὔχρηστοι ἐκδόσεις των.

Φρονοῦντες ὅθεν ὅτι θὰ ἦναι ὠφέλιμος μία καλλιτέρα γνωριμία μὲ τὰς μεγάλας φυσιογνωμίας τῶν φωστήρων τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, ἀρχίζομεν ἀπὸ τοῦδε παρέχοντες εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν βραχείας βιογραφίας τῶν κυριωτέρων Πατέρων τῶν πέντε πρώτων αἰώνων.

Εἰσαγωγή

Ἡ λέξις «πατήρ», ὡς τίτλος ἐμφαίνων σεβασμόν, ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ, ὅπου ἀποκαλοῦνται πατέρες οἱ πατριάρχαι τοῦ Ἰσραήλ, Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ (Γενέσ. ν'. 24 [τῶν Ο'.]. Ἐξόδ. γ'. 13, 15, Δευτ. α'. 8), ἱερεῖς (Κριτ. ιζ'. 10, ιη'. 19), προφῆται (Β'. Βασ. β'. 12, ς'. 21, ιγ'. 14), κτλ. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν, οἱ Γραμματεῖς ἠξίουν τὸν τίτλον τοῦτον μὲ ἀλαζονείαν, τὴν ὁποίαν κατακρίνει ὁ Κύριος (Ματθ. κγ'. 9: «καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς γάρ ἐστιν ὁ Πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»). Ἐπίσης «πατέρες» ἐλέγοντο τὰ μέλη τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Συνεδρίου (Πράξ. ζ'. 2, κβ'. 1). Παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις Ἑβραίοις «πατέρες» λέγονται οἱ διασημότεροι τῶν παλαιῶν ραββίνων.

Ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, ἔχουσα ἴσως ὑπ' ὄψει τοὺς ἀνωτέρω λόγους τοῦ Χριστοῦ, φαίνεται ὅτι ἀπέφευγε τὴν χρῆσιν τοῦ τίτλου τούτου. Οἱ ἀπόστολοι Παῦλος, Πέτρος καὶ Ἰωάννης, ἂν καὶ ἀποκαλῶσι τοὺς Χριστιανοὺς τέκνα των πνευματικά, δὲν ἔφερον, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, τὸν τίτλον «πατέρων ἐν Χριστῷ».

Οὐδὲ εὑρίσκομεν τὸν τίτλον τοῦτον εἰς τὸν μεταποστολικὸν αἰῶνα. Ὀλίγον βραδύτερον ὁ Κυπριανὸς προσαγορεύεται «πάπας» (πατὴρ) ὑπό τινων ἐκ Ρώμης ἀνταποκριτῶν του. Οἱ 318 ἐπίσκοποι, οἵτινες ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ Α΄. Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, καὶ οἱ 150 τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Β΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐτιτλοφορήθησαν «πατέρες», βαθμηδὸν δὲ ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια τοῦ νὰ ὀνομάζωνται «Πατέρες» οἱ ἐξοχώτεροι Χριστιανοὶ συγγραφεῖς προηγουμένων γενεῶν.

Ὑπὸ τὴν στενωτέραν ταύτην ἔννοιαν, «Πατέρες» τῆς Ἐκκλησίας εἶναι οἱ μεγάλοι ἐπίσκοποι, διδάσκαλοι καὶ συγγραφεῖς τῶν πρώτων αἰώνων, οἵτινες διεκρίθησαν ἐπὶ ἁγιότητι βίου καὶ ὀρθότητι φρονημάτων, ὧν τὰ συγγράμματα δύνανται ἐπικουρικῶς νὰ ἐπικαλεσθῶσιν οἱ μεταγενέστεροι, εἰς ζητήματα πίστεως καὶ διδασκαλίας. Ὁ κατάλογος τῶν Πατέρων τούτων ἀρχίζει φυσικῶς ἀπὸ τῶν Χριστιανῶν συγγραφέων τοῦ 1ου αἰῶνος, ὧν τὰ συγγράμματα δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὸν κανόνα τῆς Κ. Διαθήκης. Μέχρι ποίου ὅμως χρονικοῦ ὁρίου δέον νὰ ἐκταθῇ ὁ κατάλογος, εἶναι ζήτημα δυσκολώτερον, καθ᾽ ὃ ἀμφισβητούμενον. Οἱ περισσότεροι τῶν περὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ἀσχοληθέντων ἀποκλίνουν ὑπὲρ τῆς γνώμης ὅτι Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς (760) ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος τῶν Ἑλλήνων Πατέρων, καὶ Γρηγόριος ὁ Μέγας (604) ὁ τελευταῖος τῶν Λατίνων Πατέρων. Ἄλλοι ἐπεκτείνουν τὸν κατάλογον, ὥστε νὰ συμπεριλαμβάνῃ τὸν Φώτιον ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ τὸν Ἄνσελμον καὶ τὸν Βερνάρδον τοῦ Κλαιρβῶ ἐν τῇ Δύσει. Ὁ Μίγνης ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Πατέρων, ἣν ἐξεπόνησεν εἰς 172 τόμους, συμπεριέλαβε πάντας τοὺς Λατίνους Πατέρας μέχρις Ἰννοκεντίου τοῦ Γ΄. (1216) καὶ τοὺς Ἕλληνας μέχρι τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1453)· ἀλλ᾽ ἡ τοιαύτη ἐπέκτασις τῆς Πατρολογίας βεβαίως εἶναι ὑπερβολική. Γενικῶς εἰπεῖν, δυνάμεθα νὰ περιορίσωμεν τὸν κατάλογον τῶν Πατέρων εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀρχαίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐν μὲν τῇ Δύσει ἡ Ἐκκλησία εἰσέρχεται εἰς τὴν μεσαιωνικήν της περίοδον μὲ τὸν θάνατον τοῦ Γρηγορίου· ἐν δὲ τῇ Ἀνατολῇ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης εἶναι μᾶλλον ἐρανιστὴς τῆς διδασκαλίας τῶν Πατέρων, ἢ Πατὴρ πραγματικός.

Γεννᾶται καὶ ἕτερον ζήτημα: Ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ συγγραφεῖς ὡρισμένης περιόδου πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς «Πατέρες», ἢ μόνον οἱ περὶ θρησκευτικῶν θεμάτων ἀσχοληθέντες καὶ ὧν ἡ ὀρθοδοξία δὲν ἀμφισβητεῖται; Ὁ Ἱερώνυμος συγκαταλέγει μεταξὺ τῶν Πατέρων καὶ διαφόρους αἱρεσιάρχας ἢ ἀρχηγοὺς σχισμάτων, ὡς τὸν Τατιανόν, Βαρδαϊσάν, Νοβᾶτον, Δονᾶτον, Εὐνόμιον, κτλ. Ἐξ ἄλλου, εἶναι ἐν πολλοῖς δύσκολον νὰ διαγράψῃ τις τὰ ἀκριβῆ ὅρια μεταξὺ ὀρθοδοξίας καὶ ἑτεροδοξίας. Ἐπὶ παραδείγματι, ὁ Ὠριγένης καὶ ὁ Εὐσέβιος ἦσαν ὀρθόδοξοι ἢ ἑτερόδοξοι; Ὁ Τερτυλλιανός, ὅστις ἐν μέσῃ ἡλικίᾳ ἀπεχώρησε τῆς Ἐκκλησίας, τί ἦτο; Δυνάμεθα μερικὰ συγγράμματά του νὰ συμπεριλάβωμεν εἰς τὴν Πατρολογίαν καὶ ἄλλα νὰ ἀποκλείσωμεν; Εἶναι λοιπὸν φανερὸν ὅτι ὁ ὅρος «Πατέρες» εἶναι κάπως ἐλαστικός. Γενικῶς ὅμως εἰπεῖν, μὲ τὴν λέξιν «Πατέρες» ἐννοοῦμεν πάντας τοὺς συγγραφεῖς Χριστιανικῶν συγγραμμάτων ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων, μέχρις ὁρίου τινὸς κυμαινομένου ἀπὸ τοῦ 5ου αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν.

Οἱ «Πατέρες» οὗτοι δύνανται χρονολογικῶς νὰ διαιρεθοῦν εἰς δύο μεγάλα τμήματα εἰς τὴν πρὸ τῆς Α΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου περίοδον, καὶ εἰς τὴν μετὰ

τὴν Σύνοδον ταύτην ἐποχήν. Ἡ διαίρεσις αὕτη δὲν εἶναι αὐθαίρετος, ἀλλὰ δικαιολογεῖται πληρέστατα. Ἡ πρώτη περίοδος ἀντιπροσωπεύει τὸν ἀγῶνα ἐπικρατήσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τοῦ Ἐθνισμοῦ, καὶ τὰ συγγράμματα αὐτῆς εἶναι πολεμικὰ καὶ ἀπολογητικά, ἑρμηνευτικὰ τῶν Ι. Γραφῶν, Χριστιανικὴ ἐπιστολογραφία καὶ ἀρχαὶ Χριστιανικῆς φιλοσοφίας. Ἡ δευτέρα περίοδος εἶναι ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῆς δογματικῆς θεολογίας, τῆς ὁμιλητικῆς διδασκαλίας, τῆς ἐκκλ. ἱστορίας, τῆς θρησκευτικῆς ποιήσεως. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ὁ Χριστιανισμὸς εἶχε πλέον νικήσει κατὰ κράτος τὸν Ἐθνισμὸν καὶ τοῦτο παρέσχεν εἰς τοὺς μεγάλους διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας τὸν καιρὸν καὶ τὴν ἄνεσιν νὰ καλλιεργήσουν τὴν Χριστιανικὴν σκέψιν, προσείλκυσε δὲ εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν τὸν κόσμον τῶν διανοουμένων. Ἐκτὸς δὲ τούτου, αἱ μεγάλαι δογματικαὶ συζητήσεις τῆς περιόδου ταύτης ἐξήσκησαν τοὺς συγχρόνους Χριστιανοὺς συγγραφεῖς καὶ διδασκάλους εἰς ἀκρίβειαν σκέψεως καὶ ἐκφράσεως, ἧς ἡ πρώτη περίοδος δὲν εἶχεν αἰσθανθῆ τὴν ἀνάγκην.

Ἡ πρὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ Α΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου περίοδος ἀρχίζει μὲ τοὺς ***Ἀποστολικοὺς*** λεγομένους ***Πατέρας***, ἤτοι, τοὺς συγγραφεῖς ἐκείνους, οἵτινες ἤκμασαν περὶ τὸ τέλος τοῦ Ἀποστολικοῦ αἰῶνος καὶ μέχρι τῶν μέσων τοῦ 2ου αἰῶνος. Κατόπιν ἔρχονται οἱ Ἕλληνες «***Ἀπολογηταὶ***»—Ἀριστείδης, Ἰουστῖνος, Τατιανός, Ἀθηναγόρας, Θεόφιλος, κλπ. καὶ οἱ πολεμικοὶ συγγραφεῖς Εἰρήναιος καὶ Ἱππόλυτος. Μετ᾽ αὐτοὺς οἱ μεγάλοι ***Ἀλεξανδρινοὶ*** Κλήμης, Ὠριγένης καὶ Διονύσιος, οἱ ***Καρχηδόνιοι*** Τερτυλλιανὸς καὶ Κυπριανός, οἱ ***Ρωμαῖοι*** Μινούκιος Φῆλιξ καὶ Νοβατιανός. Ἀκόμη καὶ τὰ ταραχώδη ἔτη τοῦ τελευταίου μεγάλου διωγμοῦ ἀνέδειξαν συγγραφεῖς τινας διαπρεπεῖς, ὡς τὸν Μεθόδιον ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ τὸν Λακτάντιον ἐν τῇ Δύσει.

Ἡ μετὰ τὴν Α΄. Οἰκουμενικὴν Σύνοδον περίοδος εἶχε συγγραφικὴν ἀπόδοσιν πολὺ μεγαλειτέραν, ἧς τὰ κυριώτερα ὀνόματα εἶναι: Ἐξ ***Ἀλεξανδρείας***, ὁ Ἀθανάσιος, ὁ Δίδυμος καὶ ὁ Κύριλλος. Ἐκ ***Κυρήνης***, ὁ Συνέσιος. Ἐξ ***Ἀντιοχείας***, Θεόδωρος ὁ ἐκ Μοψουεστίας, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ Θεοδώρητος. Ἐκ ***Παλαιστίνης***, ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος. Ἐκ ***Καππαδοκίας***, ὁ Καισαρείας Εὐσέβιος, Βασίλειος ὁ Μέγας καὶ οἱ δύο Γρηγόριοι. Ἐν δὲ τῇ ***Δύσει***, ὁ Ἱλάριος, ὁ Ἀμβρόσιος, ὁ Αὐγουστῖνος, ὁ Λέων, ὁ Ἱερώνυμος, ὁ Ρουφῖνος, καὶ ἄλλοι.

(ἀκολουθεῖ)

Η ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΤΣΕΧΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ

Τὸ Τσεχικὸν Κράτος ἀνάγει τὴν ὕπαρξίν του εἰς τὸ ἔτος 627 μ. Χρ. Ἐδέχθη τὸν Χριστιανισμὸν κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα, κατὰ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ 15ου αἰῶνος ἀνεφάνη ἐν αὐτῷ τὸ θρησκευτικὸν κίνημα, τὸ ὁποῖον ἐκυοφόρησε τὴν Μεταρρύθμισιν, ὑπὸ τὸν Βοημὸν πατριώτην καὶ μάρτυρα Ἰωάννην Οὔσσιον. Ἐὰν οὗτος θεωρῆται ὡς ὁ πρόδρομος τοῦ Λουθήρου, ἡ Βοημία πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ λίκνον τῆς Μεταρρυθμίσεως. Εἰς το Μουσεῖον τῆς Πράγας φυλάττεται ὡς κει-

μήλιον ἓν παλαιὸν ὑμνολόγιον τῶν χρόνων ἐκείνων, ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου τοῦ ὁποίου εἰκονίζεται ἀλληγορικῶς ἡ ἀνάπτυξις τοῦ κοσμοϊστορικοῦ γεγονότος τῆς Μεταρρυθμίσεως: Ὁ Ἄγγλος μάρτυς Οὐΐκλιφ παριστάνεται ὡς σκορπίζων σπινθῆρας, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ Οὔσσιος ἀνάπτει κηρίον, ὁ δὲ Λούθηρος ὄρθιος κρατεῖ φλεγομένην δᾷδα.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Οὐσσίου, οἱ ὀπαδοί του ***Οὐτρακισταὶ*** (Utraquistae), ἤτοι, οἱ ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ μεταλαμβάνοντες ἀμφοτέρων τῶν εἰδῶν—τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου—ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς μεταλαμβάνοντας μόνον τῆς ἀζύμου ***ὀστίας*** Ρωμαιοκαθολικούς, ἀπετέλεσαν ἑνιαίαν θρησκευτικὴν ὀργάνωσιν, ὑπὸ τὸ ὄνομα ***Τσέχοι Ἀδελφοί.*** Ἡ ἕνωσις αὐτή, ἥτις περιελάμβανε τὰ 90% τοῦ Τσεχικοῦ ἔθνους, ἔζησε μίαν πεντηκονταετίαν μόνον μετὰ τὸ 1575. Κατὰ τὸ 1625 διωργανώθη κατὰ τῶν ἐχόντων Εὐαγγελικὰ φρονήματα Τσέχων διωγμὸς ἀπηνής· ἐξεδιώχθησαν ἐκ τῆς Βοημίας πάντες οἱ Εὐαγγελικοὶ Τσέχοι ἱεροκήρυκες, ἠναγκάσθησαν δὲ διὰ τῆς βίας οἱ πληθυσμοὶ τῆς Βοημίας καὶ τῆς Μοραβίας νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὸν Παπισμόν.

Ἀπὸ τοῦ 1625 μέχρι τοῦ 1781 ἐξηκολούθησεν ἡ δεινὴ αὕτη κατάστασις πιέσεων καὶ ἀπαγορεύσεων εἰς ὅλα τὰ μέρη ὅπου ὡμιλεῖτο ἡ Τσεχικὴ γλῶσσα. Ἀπηγορεύθη ὁ γάμος μεταξὺ τῶν ἐχόντων Εὐαγγελικὰ φρονήματα, οἱ δὲ ἔχοντες ἤδη τέκνα δὲν ἠδύναντο οὔτε νὰ βαπτίσουν αὐτά, καθότι ταῦτα ἀφῃροῦντο ἀπὸ τοὺς γονεῖς καὶ ἀνετρέφοντο εἰς μοναστήρια καὶ ἄλλα ἱδρύματα Ρωμαιοκαθολικά, ὅπου ἐδιδάσκοντο νὰ περιφρονοῦν καὶ νὰ μισοῦν πᾶν ὅ,τι Τσεχικὸν καὶ Εὐαγγελικόν. Οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων ἐξεδιώκοντο πρὸς τὴν ὕπαιθρον, ὅπου ἔμενον ἄνευ πόρου ζωῆς, καθότι δὲν τοῖς ἐπετρέπετο νὰ καλλιεργήσουν τὴν γῆν, ἀλλ᾿ οὔτε καὶ νὰ ἐκποιήσουν τὰς οἰκίας των, ἐὰν εἶχον τοιαύτας. Οὔτε ἐπιστήμην οὔτε χειροτεχνίαν τινὰ ἐπετρέπετο εἰς αὐτοὺς νὰ μετέλθουν ἢ νὰ ἐκμάθουν, τὰ δὲ βιβλία των ἐκαίοντο καὶ δὲν ἀντικαθίσταντο κἂν δι᾿ ἄλλων τοῦ ἰσχύοντος Παπικοῦ δόγματος· Ἡ προσπάθεια, ἑνὶ λόγῳ, ἦτο πρὸς τελείαν ἐξόντωσιν τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας τῶν Τσέχων.

Ἡ κατάστασις αὕτη διήρκεσε μέχρι τοῦ 1781, ὁπότε ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωσὴφ ὁ Β΄, ὁ μόνος ἐλευθερόφρων μεταξὺ ὅλων τῶν Ἁψβούργων ἡγεμόνων, ἐκήρυξε τὴν ***θρησκευτικὴν ἀνοχήν***, οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν θρησκευτικὴν ***ἰσότητα.*** Δὲν ἀπέκτησαν δὲ ταύτην οἱ Εὐαγγελικοὶ Τσέχοι εἰμὴ κατὰ τὸ ἔτος 1867, ἤτοι ἓν ἔτος μετὰ τὴν ἧτταν, ἣν ὑπέστη ἡ Αὐστρία ἐκ μέρους τῆς Πρωσσίας εἰς τὸ Καινιχγκραῖτς τῆς Βοημίας.

Οἱ διατηρήσαντες κατὰ τὸ τριακοσιοετὲς τοῦτο διάστημα τὰς Εὐαγγελικάς των ἀρχὰς προσεχώρησαν τότε εἰς μίαν ἐκ τῶν δύο ἀρχικῶν θρησκευτικῶν Τσεχικῶν ὀργανώσεων, εἴτε εἰς τὴν ***Ἐκκλησίαν τῶν Οὐσσιτῶν*** εἴτε εἰς τὴν τῶν ***Βοημῶν Ἀδελφῶν.*** Ἀλλ᾿ Ἰωσὴφ ὁ Β΄ δὲν ἠθέλησε νὰ ἀναγνωρίσῃ τὰς δύο ταύτας ἐκκλησίας, καθὸ ἀντιπροσωπευούσας τὸ ἐθνικὸν τῶν Τσέχων φρόνημα. Ἐκεῖνος δέ, ὡς ὅλοι οἱ Ἁψβοῦργοι, ἔβλεπε τοὺς Τσέχους μὲ ὄμμα τιμαριούχου ἄρχοντος, φανατικοῦ Ρωμαιοκαθολικοῦ καὶ ἐθνικιστοῦ Γερμανοῦ. Ἀπέρριψε τότε τὴν Τσεχικὴν Ὁμολογίαν τῆς Εὐαγγελικῆς πίστεως καὶ ἀπήτησεν ὅπως οἱ Τσέχοι Εὐαγγελικοὶ

προσχωρήσωσιν εἰς μίαν ἐκ τῶν δύο ἀνεγνωρισμένων Ἐκκλησιῶν τῆς Μεταρρυθμίσεως, δηλ. εἴτε εἰς τὴν Λουθηρανικὴν, εἴτε εἰς τὴν Καλβινικὴν ἢ «Ἀναμεμορφωμένην». Τοῦτο δὲ ἐγένετο καὶ διήρκεσε μέχρι πρὸ δέκα ἐτῶν.

Ἡ ἕνωσις τῶν δύο Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν τῶν Τσέχων δὲν ἐπετελέσθη ἀποτόμως, ἀλλὰ κατόπιν μακρᾶς προετοιμασίας. Κατὰ τὸ 1892 οἱ δύο κλάδοι τῆς Μεταρρυθμίσεως, ὁ Λουθηρανικὸς καὶ ὁ Καλβινικὸς, ἐπανηγύρισαν ἀπὸ κοινοῦ τὴν μνήμην τοῦ διασήμου φιλοσόφου καὶ παιδαγωγοῦ Κομένσκυ (Commenius). Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ αἱ δύο Ἐκκλησίαι ἵδρυσαν κοινὸν ταμιευτήριον ἐν Πράγᾳ, αἱ διαφοραὶ ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως, αἱ χωρίζουσαι τὰς δύο Ἐκκλησίας ἐτέθησαν κατὰ μέρος, ὁ δὲ Λουθηρανὸς ποιμὴν Hrysa ἐδημοσίευσε τὸ περιώνυμον ἱστορικόν του ἔργον περὶ τῆς Τσεχικῆς Ὁμολογίας τοῦ 1575, ἐν τῷ ὁποίῳ ἔδειξε τὴν κοινὴν βάσιν τῶν δύο τούτων Εὐαγγελικῶν ἐκκλησιῶν ἐν Βοημίᾳ.

Ἀπὸ τοῦ 1870 παρατηρεῖται ἔφεσις πρὸς τὴν ξένην φιλολογίαν καὶ τὰς καλὰς τέχνας μεταξὺ τῆς Τσεχικῆς νεολαίας, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἤρχισαν νὰ προστρέχουν εἰς τὰς σχολὰς τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας. Αἱ ἐπιθέσεις τοῦ «φιλελευθέρου» τύπου κατὰ τοῦ «ξενισμοῦ» τῶν Εὐαγγελικῶν Τσέχων ὤθησε τούτους νὰ ἑνωθῶσι στενώτερον μετὰ τῶν Λουθηρανῶν, διὰ μέσου διαφόρων ἐπιτροπῶν καὶ συλλόγων, ἐθνικὸν σκοπὸν ἐχόντων. Ἀπὸ τοῦ 1895 ἐμελετᾶτο ὑπὸ τῶν Τσέχων ἡ ἀνέγερσις ἀναμνηστικοῦ μνημείου εἰς τὸν μάρτυρα Ἰωάννην Οὔσσιον, εἰς τὴν Πράγαν, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς πέμπτης ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Εἶναι δὲ γεγονὸς ἀξιομνημόνευτον, ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ μνημείου τούτου ἔκθεσις πρὸς τὰς δημαρχικὰς ἀρχὰς τῆς Πράγας ἐξεπονήθη ὑπὸ τοῦ νῦν Προέδρου τῆς Δημοκρατίας Μάζαρυκ. Ἡ ἐπέτειος συνέπεσε κατὰ τὰ μέσα τοῦ πανευρωπαϊκοῦ πολέμου τῷ 1915. Ὡς δ' ἐκ τούτου ἐματαιώθη ὁ πανηγυρισμὸς αὐτῆς, ἀλλ' ἡ ἐκδήλωσις τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν Τσέχων, τόσον τῶν Καθολικῶν, ὅσον καὶ τῶν Διαμαρτυρομένων, ὑπῆρξε πάνδημος· παρ' ὅλα τὰ αὐστηρὰ μέτρα τῆς ἀστυνομίας τὸ μνημεῖον τοῦ Ἰωάννου Οὐσσίου ἐκαλύφθη ὑπὸ ἀνθέων τὴν 6ην Ἰουλίου.

Ἀπὸ τοῦ 1916 καὶ ἐντεῦθεν οἱ τῆς νεωτέρας γενεᾶς — οἱ σήμερον ἄγοντες τὸ 50ον ἔτος τῆς ἡλικίας — ἐπωφελήθησαν πάσης εὐκαιρίας πρὸς ἐπίτευξιν τῆς προσεγγίσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, καὶ τὴν ἕνωσιν αὐτῶν εἰς μίαν ἑνιαίαν «Ἀνεξάρτητον Ἐθνικὴν Τσεχικὴν Εὐαγγελικὴν Ἐκκλησίαν», τῆς ὁποίας κατὰ τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον ἐπανηγυρίσθη ἡ 10η ἐπέτειος ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς.

Ἀνακεφαλαιοῦντες παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ δρᾶσις τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ἀνέπτυξε νέαν ζωήν. Νέαι ὁμάδες μὲ παντοῖα προγράμματα κοινωφελῆ ἐσχηματίσθησαν, ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις εἶναι ἱκανοποιητική, ἡ Ἐκκλησία εἶναι οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητος. Ἐν τῷ Τσεχικῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Πράγας λειτουργεῖ ἀκμαία Εὐαγγελικὴ Θεολογικὴ Σχολὴ φερώνυμος τοῦ Οὐσσίου. Ἔργον φιλανθρωπικῆς προνοίας διεξάγεται μετ' ἐγκαρδίου ἐνδιαφέροντος. Ἔργον δημοσιεύσεως βιβλίων καὶ ἐφημερίδων ἐπιδιώκεται μετὰ ζήλου. Τέλος ἡ εἰς τὴν δημοσίαν λατρείαν φοίτησις εἶναι λίαν ἐνθαρρυντικὸν τεκμήριον τῆς θερμῆς καὶ εἰλικρινοῦς εὐσεβείας τῶν Τσέχων Εὐαγγελικῶν.

Ο ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ἀπάντησις εἰς τὴν «Ἀνάπλασιν».

Γ'.

Ὁ ἀρθρογράφος τῆς συναδέλφου κακομεταχειρίζεται τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν καλὴν πίστιν καὶ ἐπὶ ἄλλων ἀκόμη σημείων, ἐκτὸς τῶν προεκτεθέντων. Λέγει ὅτι διὰ τοῦ εἰρημένου ἄρθρου τοῦ κ. Δ. Καλοποθάκη «τὸ ἐν Ἑλλάδι ἔργον τῆς Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας παρουσιάζεται ὡς ***ἀπαρχὴ*** τῆς ἐν Ἑλλάδι δράσεως τοῦ Προτεσταντισμοῦ καὶ ἡ καταπληκτικὴ πράγματι ἐξάπλωσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ παριστάνεται ὑπὸ τοῦ κ. Καλοποθάκη ὡς ***πρόοδος τοῦ Προτεσταντικοῦ κινήματος***, διότι, δυστυχῶς, ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ ἔχῃ ἡ Ἑταιρία αὕτη βιβλιοπώλας ἀποκλειστικῶς Εὐαγγελικούς». Ὁμιλεῖ ἐπίσης ὁ ἀρθρογράφος περὶ «συνταυτισμοῦ τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φιλελλήνων ὑποκατάστημα τῆς Ἑταιρίας» καὶ ἀποδίδει εἰς τὸν κ. Καλοποθάκην τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι «τὸ ἔργον τῆς Ἑταιρίας ὑπῆρξεν ὁ ***πρόδρομος*** τῆς ἐν Ἀθήναις Προτεσταντικῆς κινήσεως». Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω βεβαιώσεις τοῦ ἐντίμου ἀρθρογράφου εἶναι ἀπολύτως ἀναληθεῖς καὶ καθ' ἑαυτὰς καὶ εἰς ὅσα ἀποδίδουσιν εἰς τὸν κ. Δ. Καλοποθάκην. Ἰδοὺ ἐπὶ λέξει τί ἔγραψεν εἰς τὸ εἰρημένον ἄρθρον του ὁ κ. Δ. Καλοποθάκης σχετικῶς πρὸς τὸ ἔργον τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι:

«Τὸ Βιβλικὸν ἔργον (ἤτοι, ἡ διάδοσις τῶν ἐκδόσεων τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας) ἐν Ἑλλάδι ὠργανώθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη, διότι πρὸ αὐτοῦ ἦτο περίπου ἀνύπαρκτον. Διορισθεὶς οὗτος κατὰ τὸ ἔτος 1859 πράκτωρ τῆς Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι, κατώρθωσεν, εἰς τὸ πεῖσμα σφοδρᾶς ἀντιδράσεως τοῦ κλήρου, νὰ σχηματίσῃ μικρὸν σῶμα βιβλιοπωλῶν, οἵτινες περιήρχοντο τὴν χώραν καὶ ἔφερον τὰς Ἱερὰς Γραφὰς εἰς πᾶσαν κώμην καὶ χωρίον. Οἱ Ὀρθόδοξοι ἱεράρχαι, μὴ δυνάμενοι νὰ πείσωσι τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν νὰ ἀπαγορεύσῃ ἢ νὰ κατάσχῃ τὰ βιβλία τῆς Ἑταιρίας, συχνάκις κατέφευγον εἰς ἀναμόχλευσιν τοῦ ἀμαθοῦς φανατισμοῦ τοῦ λαοῦ κατὰ τῶν βιβλίων τούτων ὡς δῆθεν «νενοθευμένων» καὶ «αἱρετικῶν», ἐνίοτε δὲ ἐτρομοκράτουν τοὺς ἀγοραστάς, ὥστε νὰ παραδώσωσι τὰ ἀγορασθέντα ὑπ' αὐτῶν τεύχη, ἅτινα ἔπειτα ἐκαίοντο δημοσίᾳ. Παρ' ὅλα ὅμως ταῦτα αἱ πωλήσεις τῶν Βίβλων καὶ Εὐαγγελίων ηὔξανον σταθερῶς, ὅτε δὲ ὁ Καλοποθάκης μετὰ 50 ἔτη ἀπεχώρησε τῆς ὑπηρεσίας τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας, αἱ πωλήσεις τῶν ἐκδόσεών της ὑπερέβαινον τὰς 20,000 ἀντιτύπων ἐτησίως». Ἕπεται βραχεῖα ἀφήγησις τοῦ ζητήματος τῆς Νεοελληνικῆς μεταφράσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν «Εὐαγγελιακῶν» ταραχῶν τοῦ ἔτους 1902 συνεπείᾳ τῆς χυδαϊζούσης μεταφράσεως τοῦ Α. Πάλλη, καθὼς καὶ τῆς ἔκτοτε θεσπισθείσης ἀπαγορεύσεως πάσης Νεοελληνικῆς μεταφράσεως τῶν ἱερῶν κειμένων. Μεθ' ὃ ὁ κ. Δ. Καλοποθάκης ἐπάγεται: «Ἀλλὰ τὸ ἐν Ἑλλάδι

ἔργον τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας διαρκῶς αὐξάνει· καὶ τὴν σήμερον, ἀντὶ τῆς προτέρας ἐχθρότητος, ὁ Ὀρθόδοξος κλῆρος καθ' ἅπασαν τὴν χώραν συνιστᾷ εἰς τοὺς πιστοὺς νὰ ἀγοράζωσι τὴν Ἱερὰν Βίβλον. Οὐκ ὀλίγοι μάλιστα κληρικοὶ ἀγοράζουσιν ἐξ ἰδίων Εὐαγγέλια τῆς Ἑταιρίας καὶ διανέμουσιν αὐτὰ εἰς τὰ ποίμνια καὶ τὰ Κυριακά των σχολεῖα, οἱ δὲ βιβλιοπῶλαι τῆς Ἑταιρίας γίνονται παντοῦ δεκτοὶ μὲ ἐγκαρδιότητα καὶ σεβασμόν».

Τὰ ἀνωτέρω εἶναι ἀπολύτως ἀληθῆ, πιστοποιούμενα καθ' ἑκάστην καὶ ὑπὸ μαρτύρων ἀξιοπίστων καὶ ὑπὸ τῆς σταθερᾶς αὐξήσεως τῶν πωλήσεων τῆς Ἑταιρίας. Ἐπίσης πασίγνωστον εἶναι ὅτι πρὸ 70 ἐτῶν ἡ Βιβλικὴ Ἑταιρία δὲν εἶχεν ἔργον ἐν Ἑλλάδι καὶ ὅτι ὁ Μιχαὴλ Καλοποθάκης πρῶτος ὠργάνωσε τὸ ἔργον τοῦτο καὶ τὸ διηύθυνε μετ' ἀκάμπτου ζήλου καὶ θάρρους, ἕως οὗ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία καὶ ὁ Ὀρθόδοξος κλῆρος κατενόησαν πόσον εὐγενὲς καὶ ἀφιλοκερδὲς καὶ ἐθνωφελὲς εἶναι τὸ ἔργον τῆς διαδόσεως τῶν Ἱερῶν Γραφῶν εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν.

Ἀλλ' οὐδαμοῦ ὁ κ. Δ. Καλοποθάκης παρέστησε τὸ ἔργον τῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι ὡς «**ἀπαρχὴν** τῆς ἐν Ἑλλάδι δράσεως τοῦ Προτεσταντισμοῦ», ἢ ὡς «**πρόδρομον** ἢ ὡς **πρόοδον** τῆς ἐν Ἀθήναις Προτεσταντικῆς κινήσεως». Αἱ πρῶται ἀρχαὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Εὐαγγελικοῦ κινήματος ὑπῆρξαν ὅλως ἀνεξάρτητοι τοῦ ἔργου τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας καὶ προγενέστεραι μάλιστα αὐτοῦ, τὰ δὲ πρῶτα ἔτη τοῦ κινήματος ἦσαν ἀγὼν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως καὶ ὑπὲρ συγκροτήσεως ὠργανωμένων Ἑλληνικῶν Εὐαγγελικῶν κοινοτήτων, πρὸς ἐξάσκησιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν καθηκόντων.

Ὅτι οἱ σκαπανεῖς καὶ ὀπαδοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Προτεσταντισμοῦ ὑπῆρξαν καὶ ζηλωταὶ τῆς διαδόσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι ἀναμφισβήτητον καὶ αὐτονόητον. Ἄλλως τε καὶ ὅλαι αἱ Βιβλικαὶ Ἑταιρίαι τοῦ κόσμου (δηλ. αἱ ὀργανώσεις πρὸς ἐκτύπωσιν καὶ διάδοσιν τοῦ Θείου Λόγου εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τῆς ὑφηλίου) ἱδρύθησαν οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Παπισμοῦ οὐδὲ ὑπὸ τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Προτεσταντισμοῦ, διότι μόνος ὁ Προτεσταντισμὸς ἀπέδωκεν ὑψίστην σημασίαν εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀνάγκης τῆς διαδόσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἰς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ εἰς ὅλα τὰ κοινωνικὰ στρώματα. Τὴν κυκλοφορίαν τῆς Ἁγ. Γραφῆς σφοδρῶς ἐπολέμησε καὶ πολεμεῖ ἀκόμη ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία. Ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία δὲν πολεμεῖ μὲν τὴν διάδοσιν τῆς Ἱερᾶς Βίβλου, ἀλλ' ἀποδοκιμάζει τὴν κυκλοφορίαν αὐτῆς εἰς γλῶσσαν καταληπτὴν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν τῆς σήμερον. Μόνη δὲ ἡ Εὐαγγελικὴ Χριστιανωσύνη σύσσωμος ὑποστηρίζει τὴν ὑψίστην ἀνάγκην ὅπως ἡ Ἁγία Γραφή, τὸ ἀποκεκαλυμμένον θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ καταστατικὸς χάρτης τοῦ Χριστιανισμοῦ, τεθῇ εἰς τὰς χεῖρας παντὸς ἀνθρώπου πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης, εἰς τὴν διάλεκτον ἣν οὗτος ἐννοεῖ.

Ἦτο λοιπὸν φυσικὸν τὴν μεγάλην ταύτην ἀνάγκην νὰ συναισθανθῇ καὶ ὁ Μιχαὴλ Καλοποθάκης, ὅστις εἶχεν ἀφιερώσει τὴν ζωήν του εἰς τὴν πνευματικὴν ἀφύπνισιν τοῦ ἔθνους του, καὶ πάντες οἱ μετ' αὐτὸν Εὐαγγελικοὶ Ἕλληνες. Καὶ οὗτος εἶναι ὁ λόγος, δι' ὃν οἱ βιβλιοπῶλαι τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας εἶναι πάντες Εὐαγγελικοί. Ὁ Μ. Καλοποθάκης κατ' ἀρχὰς προσέλαβεν Ὀρθοδόξους βιβλιο-

πώλας, ἀλλὰ ταχέως ἀντελήφθη ὅτι ἔλειπε παρ' αὐτοῖς ὁ ἱερὸς ζῆλος, ὅστις εἶναι τὸ πρώτιστον καὶ ἀπαραίτητον ἐφόδιον τοῦ βιβλιοπώλου τῶν Ἱερῶν Γραφῶν. Μετήρχοντο τὸν βιβλιοπώλην ὡς ἓν βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα, ἐπώλουν Εὐαγγέλια ὅπως θὰ ἐπώλουν κουβαρίστρας ἢ κουντούρια—ἄνευ ἐνθουσιασμοῦ, ἄνευ ἀφοσιώσεως καὶ ἄνευ πίστεως εἰς τὴν σωτήριον δύναμιν τοῦ βιβλίου, ὅπερ ἐπώλουν, ἐνίοτε δέ, φεῦ! καὶ ἄνευ συνειδήσεως ἢ ἐντιμότητος, καταχρώμενοι διαφοροτρόπως τὴν Ἑταιρίαν. Εἰς ἐπίμετρον δὲ οἱ Ὀρθόδοξοι ἐκεῖνοι βιβλιοπῶλαι ἐδείχθησαν ἄτολμοι καὶ ἀνίκανοι νὰ ἀντιταχθῶσιν εἰς τὴν λυσσαλέαν ἀντίδρασιν τῶν κληρικῶν, ἰδίως τῶν ἀρχιερέων, κατὰ τῆς κυκλοφορίας τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἑταιρίας. Διὰ τοῦτο βαθμηδὸν ἐπεκράτησε παρὰ τῇ Ἑταιρίᾳ ἡ χρησιμοποίησις Εὐαγγελικῶν βιβλιοπωλῶν, διότι κυρίως καὶ μόνοι αὐτοὶ ἐνδιεφέροντο πνευματικῶς ὑπὲρ τῆς κυκλοφορίας τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ ἦσαν πρόθυμοι νὰ ὑποστῶσι τοὺς διωγμοὺς καὶ τὰς ἐπεμβάσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν κύκλων κατὰ τοῦ ἔργου αὐτῶν. Οἱ δὲ σήμερον εὑρισκόμενοι ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ οὐ μόνον τῆς Βρεττανικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀμερικανικῆς καὶ τῆς Σκωτικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι, ὑπηρετοῦσιν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο ἔργον.

Ὅταν εὑρεθῶσιν Ὀρθόδοξοι τὴν αὐτὴν ἔχοντες συναίσθησιν τῆς ἱερότητος τοῦ ἔργου τούτου, καὶ τὸν αὐτὸν ζῆλον καὶ αὐταπάρνησιν δεικνύοντες, δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι αἱ Βιβλικαὶ Ἑταιρίαι οὐδόλως θὰ δυσκολευθῶσι νὰ προσλάβωσι καὶ αὐτοὺς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην. Διότι αἱ Βιβλικαὶ Ἑταιρίαι δὲν ἐργάζονται ὑπὲρ μιᾶς οἱασδήποτε ἐκ τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἢ ὑπὲρ ἑνὸς δόγματος, ἀλλ' ἁπλῶς καὶ ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ τῆς εὐρυτάτης διαδόσεως τοῦ Θείου Λόγου, τοῦ κοινοῦ εἰς ὅλας τὰς Χριστιανικὰς ἀποχρώσεις. Διὰ τοῦτο καὶ ἀπαγορεύουσιν αὐστηρῶς εἰς τοὺς βιβλιοπώλας των πᾶσαν δογματικὴν συζήτησιν ἐπὶ ζητημάτων, ἅτινα χωρίζουσι τὰς διαφόρους Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, ἔστω καὶ ἂν προκληθῶσιν ὑπ' ἄλλων εἰς τοιαύτην συζήτησιν. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες Εὐαγγελικοὶ δὲν θεωροῦσι τὸ Βιβλικὸν ἔργον ὡς μονοπώλιόν των, ὡς οἰκόπεδον αὐτῶν ἀποκλειστικόν. Τοὐναντίον, θὰ ἦναι εὐτυχεῖς, ὅταν καὶ οἱ Ὀρθόδοξοι δείξωσιν ἴσον μὲ αὐτοὺς ζῆλον διὰ τὸ ἔργον τοῦτο, διότι φρονοῦσιν ὅτι ἡ διάδοσις καὶ ἡ γνῶσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι τὸ πρώτιστον μέσον τῆς ἠθικοποιήσεως τῆς κοινωνίας, τῆς ἀναζωπυρήσεως τῆς θρησκείας, τῆς ἀφυπνίσεως τῆς ἀτομικῆς συνειδήσεως.

Τὸ γραφόμενον ὑπὸ τῆς συναδέλφου, ὅτι ἡ Ἑλλ. Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία εἶναι «συνταυτισμένη» πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φιλελλήνων ὑποκατάστημα τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας, εἶναι διαστροφὴ τῆς ἀληθείας.

Αἱ δύο ἐν Ἀθήναις Ἑλληνικαὶ Εὐαγγελικαὶ κοινότητες ἔχουσιν εὐτυχῶς τοὺς ναούς των καὶ τὰ γραφεῖά των, ἡ μὲν παλαιοτέρα ἐπὶ τῆς λεωφόρου Ἀμαλίας, ἡ δὲ νεωτέρα (προσφυγική) παρὰ τὴν στάσιν Κουκάκη (Γαργαρέττας). Ἡ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φιλελλήνων ἀποθήκη τῆς Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας εἶναι ἀνοικτὴ εἰς πάντας — Ὀρθοδόξους, Εὐαγγελικούς, Ρωμαιοκαθολικούς, Μωαμεθανούς, Ἑβραίους, πιστοὺς καὶ ἀπίστους, δικαίους καὶ ἀδίκους — ὅσοι θέλουσι νὰ ἀγοράσωσιν ἓν ἱερὸν κείμενον ἢ ἐνδιαφέρονται διὰ τὸ ἔργον τῆς Ἑταιρίας.

Ἐκεῖ πάμπολλοι προσέρχονται Ὀρθόδοξοι ἱερεῖς, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ ἀρχιερεῖς, πρὸς ἀγορὰν ἱερῶν κειμένων. Ἐκεῖ φυσικὸν εἶναι νὰ εἰσέρχωνται καὶ Εὐαγγελικοὶ (Ἕλληνες καὶ ξένοι) διὰ τὸν αὐτὸν σκοπόν. Ἢ μήπως πρέπει νὰ ἀποφεύγωσιν αὐτὸ τὸ κατάστημα ἐκεῖνοι μόνον, οἵτινες περισσότερον πάντων ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Θείου Λόγου;

Τοῦτο εἶναι περίεργος ἀληθῶς ἀξίωσις, καὶ πρώτην φορὰν προβάλλεται παρ' ἡμῖν. (ἀκολουθεῖ)

ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΝ ΕΓΓΡΑΦΟΝ

Ἐν Σύρῳ τὸ Συμβούλιον τοῦ Ἐφετείου Αἰγαίου ἐξέδωκε τελευταίως βούλευμα περὶ παραπομπῆς Χιλιαστῶν τινων τῆς Μιτυλήνης ὅπως δικασθῶσιν ἐπὶ προσηλυτισμῷ. Τὸ βούλευμα τοῦτο, ἐνθυμίζον ζωηρῶς τὴν ἐν ἔτει 1852 ἀπόφασιν τοῦ Πλημμελειοδικείου Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου κατὰ τοῦ Ἰωνᾶ Κίγγ, δὲν πρέπει νὰ παρέλθῃ ἀπαρατήρητον, διότι πειρᾶται νὰ δημιουργήσῃ ἑρμηνείας νομολογικάς, αἵτινες ἀντιστρατεύονται εἰς τὰς βασικὰς ἀρχὰς τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου. Διὰ τοῦτο ἀρχίζομεν σήμερον τὴν δημοσίευσιν τοῦ κειμένου τοῦ εἰρημένου βουλεύματος, μεθ' ὃ θέλομεν ἐπιφέρει τὰς ἐπ' αὐτοῦ κρίσεις καὶ ἀντιρρήσεις ἡμῶν. Ἀρκούμεθα μόνον νὰ δηλώσωμεν ἀπὸ τοῦδε καὶ προκαταβολικῶς ὅτι ὁ ἔλεγχος τοῦ βουλεύματος τούτου ὑφ' ἡμῶν δὲν προέρχεται ἀπὸ οἱανδήποτε συμπάθειαν πρὸς τὸν Χιλιασμόν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον, ὡς γνωστόν, μᾶς χωρίζει ἄβυσσος ὁλόκληρος καὶ τὸν ὁποῖον διὰ πολυαρίθμων ἄρθρων ἀπὸ ἐτῶν ἤδη στιγματίζομεν καὶ καταπολεμοῦμεν.

Τὸ ἱστορικὸν τοῦ βουλεύματος εἶναι αὐτὴ ἡ ὑποβληθεῖσα πρὸς τὸ Συμβούλιον πρότασις τοῦ Εἰσαγγελέως τῶν Ἐφετῶν Αἰγαίου κ. Φ. Τσαπραλῆ, ἥτις ἔχει ὡς ἑξῆς:

Α'.

Ὀρθῶς παρεπέμφθη ὁ ἀνακόπτων Ἐμμ. Πασαβάντης ἐπὶ παραβάσει τοῦ ἄρθρου 198 τοῦ Ποινικοῦ Νόμου, ἤτοι, ὅτι ὡς αἱρεσιώτης «Χιλιαστὴς» προσπαθεῖ, ἐν συναφείᾳ μετὰ τῶν λοιπῶν συγκατηγορουμένων καὶ ἄλλων συναιρεσιωτῶν του, νὰ διαδώσωσι δι' ἀθεμίτων μέσων καὶ καταστήσωσιν ἐπικρατεῖς τὰς θρησκευτικάς των δόξας τοῦ Χιλιασμοῦ, κηρύσσοντες καὶ ἐπὶ δημοσίων τόπων.

1. Εἰς ἅπαντα τὰ ἑκάστοτε ἰσχύοντα ἐν Ἑλλάδι Συντάγματα καὶ τὸ νῦν ἰσχύον τοιοῦτο τοῦ 1927 καὶ ἐν ἄρθρῳ 1 τούτων «περὶ θρησκείας» ἀναγράφεται, ὅτι ὁ προσηλυτισμὸς ἀπαγορεύεται.

Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ξέναι προπαγάνδαι, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς καλλιτέρας κατανοήσεως ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν γεγραμμένων Ἁγίων Γραφῶν, μετέφρασαν ταύτας εἰς τὴν δημοτικὴν ἢ καθομιλουμένην τοιαύτην.

Γὸ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων βαθέως ἐρριζωμένον θρησκευτικὸν αἴσθημα καὶ συνυφασμένον μὲ τὸ τῆς Πατρίδος, ἡ ἀναγέννησις τῆς ὁποίας κυρίως καὶ πρωτίστως ὀφείλεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐξηγέρθη ἀγρίως καὶ ἐγένοντο ἐν Ἀθήναις αἱ ὀλίγον πρὸ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1911 Εὐαγγελιακαὶ ταραχαί.

Ἕνεκεν τούτων πρῶτον εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1911 περιελήφθη ἐν ἄρθρῳ 1ῳ ἡ διάταξις: «Τὸ κείμενον τῶν Ἁγίων Γραφῶν τηρεῖται ἀναλλοίωτον· ἡ εἰς ἄλλον γλωσσικὸν τύπον ἀπόδοσις τούτων ἄνευ τῆς προηγουμένης ἐγκρίσεως καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀπαγορεύεται ἀπολύτως».

Ἡ διάταξις αὕτη ἐπανελήφθη καὶ εἰς τὸ νῦν ἰσχύον Σύνταγμα τοῦ 1927 ὁμοιομόρφως, μὲ μόνην τὴν τροποποίησιν ***«ἄνευ τῆς προηγουμένης ἐγκρίσεως τῆς Ἐκκλησίας»***.

Οὕτω κατὰ τὸ Σύνταγμα ***ὁ προσηλυτισμὸς ἀπαγορεύεται.***

Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 198 Π. Ν. ***ὁ προσηλυτισμός, ὅταν ἐπιδιώκεται δι' ἀθεμίτων μέσων, διώκεται ποινικῶς.***

2. Ἐν τῇ ὑπὸ κρίσιν δικογραφίᾳ, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν καταθέσεων τῶν ἐξετασθέντων μαρτύρων ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸς ἀπολογίας τῶν κατηγορουμένων, ὁ ἀνακόπτων Ἐμμ. Πασαβάντης καὶ οἱ συγκατηγορούμενοί του, τὸς περὶ Χιλιασμοῦ θρησκευτικάς των δόξας προσπαθοῦσι νὰ διαδώσωσι καὶ ἐπικρατεῖς καταστήσωσι διὰ τῶν βιβλίων, ἅτινα πέμπει εἰς αὐτοὺς ἡ ἐν ***Ἀμερικῇ Ἑταιρεία ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Διεθνὴς Σύλλογος τῶν Σπουδαστῶν τῶν Ἁγίων Γραφῶν»***.

Ἡ ἑταιρεία αὕτη διαθέτει ***ἄπειρα χρηματικὰ μέσα***, ὑποβοηθουμένη πιθανώτατα καὶ ὑπὸ τῆς τοῦ ***Σιωνισμοῦ.*** Διότι ὁ Χιλιασμὸς εἶναι ἀπότοκος τοῦ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστοῦ ἀκμάζοντος Ἰουδαϊσμοῦ, ὅστις ἐπεδίωκε τὴν ἵδρυσιν παγκοσμίου Ἰουδαϊκοῦ θεοκρατικοῦ βασιλείου (ἔπιθι 118 π. ἑ. βούλευμα τοῦ Συμβουλίου τούτου καὶ ἔκθεσιν ἐν δικογραφίᾳ ταύτῃ τοῦ ἐν Μυτιλήνῃ καθηγητοῦ τῶν Ἱερῶν καὶ μάρτυρος Πλ. Σταματάκη).

Τοῦτ' αὐτὸ ἐπιδιώκει ἤδη καὶ ὁ Χιλιασμός, ὅστις κατὰ βάθος δὲν εἶνε ἄλλο τι ἢ κεκαλυμμένος Ἰουδαϊσμὸς ὑπὸ τὴν σύγχρονον ἐμφάνισιν τοῦ Σιωνισμοῦ. Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν της τούτων ἡ ὡς ἄνω ἑταιρεία ἔχει ἱδρύσει ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑφήλιον παραρτήματά της, ἅτινα τιτλοφορεῖ Τμήματα, ταῦτα δὲ εἰς τὰς περιφερείας ἑκάστης χώρας πράκτορας. Οὕτω καὶ ἐν Ἑλλάδι ἔχει ἱδρυθῇ, ἐν Ἀθήναις μὲν τὸ παράρτημά της ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἑλληνικὸν Τμῆμα», τοῦτο δὲ κατέστησε πράκτορας ἐν ἁπάσαις σχεδὸν ταῖς πόλεσι τῆς Ἑλλάδος μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν χωρίων.

Ὁ κολοσσιαῖος καὶ παγκόσμιος αὐτὸς ὀργανισμός, διαθέτων ἄπειρα καὶ ἀνεξάντλητα χρηματικὰ μέσα (γεγονὸς ἀποδεικνυόμενον ἀπὸ τὰ ἄπειρα καὶ ἀναρίθμητα συγγράμματα, ἅτινα ἐπὶ γλισχροτάτῳ ἀντιτίμῳ, μὴ καλύπτοντι τὰς δαπάνας ἐκδόσεώς των καὶ δωρεὰν κυκλοφορεῖ ἀνὰ τὴν ὑφήλιον καὶ ἐκ τῶν ἀδροτάτων ἀμοιβῶν τῶν κυρίως ἐκ τούτων φανατιζομένων ἀντιπροσώπων καὶ πρακτόρων της καὶ λοιπῶν παρομαρτούντων ἐξόδων) κεκαλυμμένως καὶ ὑπούλως διὰ τῆς κηρύξεως τῶν δοξασιῶν τοῦ Χιλιασμοῦ ὑποσκάπτει γενικῶς τὰ θεμέλια τῆς τοῦ

Χριστοῦ Ἐκκλησίας καθόλου, ἐπιδιώκουσα τὴν ἀνατροπὴν αὐτῆς καὶ τὴν ἀναβίωσιν τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ἢ συγχρόνου Σιωνισμοῦ.

Διότι, ἐκμεταλλευομένη τὸ δόγμα τοῦ Χριστιανισμοῦ περὶ ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν καὶ βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, διδάσκει, ἐν μὲν τῷ βιβλίῳ της «ἡ Ἐπιθυμητὴ Κυβέρνησις» σελ. 31—33 ὅτι «θ' ἀναστηθῶσιν οἱ Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακὼβ, Δανιὴλ κλπ., οἵτινες θὰ σχηματίσωσι κυβέρνησιν καὶ θὰ ἀναλάβουν τὴν διεύθυνσιν τῶν ὑποθέσεων τῆς Γῆς, ἐνῷ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἐνδόξους ἄνδρας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης θὰ ἐγκατασταθῶσιν εἰς τὰ κυριώτερα μέρη τῆς Γῆς ὡς κυβερνῆται. Ἐκεῖνος ἐξ αὐτῶν, ὅστις θὰ ἑδρεύῃ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, θὰ δίδῃ ὁδηγίας σχετικῶς πρὸς τὴν διεκπεραίωσιν τῶν κυβερνητικῶν ὑποθέσεων εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς Γῆς. Μὲ τοὺς τελείους τότε ραδιοτηλεφωνικοὺς σταθμούς, προσθέτουν οἱ Χιλιασταί, ὁ Ἀβραὰμ θὰ διευθύνῃ τὰς ὑποθέσεις τῆς Γῆς ἐκ τοῦ ὄρους Σιών. Ἡ νέα δ' ἐκείνη κυβέρνησις θὰ διοικῆται ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Μεσσίου, ὅστις θὰ ἦναι ὁ ἀνώτατος Διοικητής, ἡ δὲ Κυβέρνησίς του θὰ ἦναι Κυβέρνησις Εἰρήνης», ἤτοι, πρὸς ἀναδημιουργίαν παγκοσμίας Ἰουδαϊκῆς Κυβερνήσεως. Ἐν τεμαχίοις δ' ἄλλων βιβλίων της, ὅτι ἡ Κυβέρνησις αὕτη θὰ θεραπεύσῃ ἁπάσας τὰς δυστυχίας, τὰς κατατρυχούσας τὴν ἀνθρωπότητα μετὰ τὸν Παγκόσμιον Πόλεμον, (ἔπιθι «Κιθάρα τοῦ Θεοῦ» § 529, 581, καὶ 604—610, «Γραφικαὶ Μελέται», τόμος 10, σελ. 565—566 καὶ 577 καὶ «Ἐπιθυμητὴ Κυβέρνησις», σελὶς 20, 31—33 καὶ 43 καὶ ὁ «Χιλιασμὸς» ὑπὸ Μ. Τρεμπέλα, σελὶς 29—34).

Εὐνόητον ὅτι αἱ εὔηχοι αὗται λέξεις, αἱ κατ' οὐδὲν ὑπολειπόμεναι τῶν Κομμουνιστικῶν δοξασιῶν, ἀπηχοῦσιν εὐχαρίστως εἰς τὴν μεταπολεμικὴν τῶν ἀμορφώτων καὶ νεωτεριζόντων πνευμάτων κατάστασιν, ἡ δὲ ἐπαγγελία διορθώσεως τῶν μαστιζόντων μεταπολεμικῶς τὴν ἀνθρωπότητα δεινῶν, ἀποτελεῖ μέγα καὶ πρόσφορον ἀπατηλὸν δέλεαρ πρὸς ἄγραν εὐαλώτων θρησκευτικῶν συνειδήσεων. Καὶ ἀμφότερα τὰ μέσα ταῦτα λίαν ἐπιτυχῶς προπαγανδίζει καὶ ἐκμεταλλεύεται ὁ Χιλιασμός.

Τὰ γεγονόνα ταῦτα καὶ μόνον ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὁ Χιλιασμὸς δὲν εἶναι ἄλλο τι ἢ διάδοσις καὶ ὑποστήριξις τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ὑπὸ τὴν σύγχρονον ἐμφάνισίν του τοῦ Σιωνισμοῦ (ἔπιθι Χιλιασμὸν ὑπὸ Μ. Τρεμπέλα, κεφ. 4ον σελὶς 58—80). Διότι μεγάλοι ἄνδρες σοφοὶ καὶ δίκαιοι, ἀγαθοὶ καὶ ἡγήτορες ἐθνῶν, δὲν ἐγεννήθησαν καὶ ἀπέθανον μόνον ἐν Ἰουδαίᾳ, ἀλλὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑφήλιον. Ὁ Χριστὸς δὲ ἐν τῇ μελλούσῃ βασιλείᾳ Του, καὶ ἂν ἀκόμη ὑποτεθῇ ὅτι αὕτη θὰ ἦναι κοσμική, δὲν θὰ παρίδῃ τοὺς σοφούς, ἀγαθοὺς καὶ δικαίους, οἵτινες ἐγεννήθησαν καὶ ἀπέθανον ἐν τῷ κόσμῳ σύμπαντι πρὸ Αὐτοῦ καὶ μετ' Αὐτόν. Ἀλλ' ὁ Χιλιασμὸς δὲν εἶναι θεωρίαι καὶ διδασκαλίαι ἀνεπηρεάστου καὶ ἐλευθέρας θρησκευτικῆς συνειδήσεως. Ἀλλὰ εἶναι ὕπουλοι καὶ δόλιαι τοιαῦται, στρεφόμεναι ἀποκλειστικῶς, κυρίως καὶ γενικῶς κατὰ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς διακρίσεις.

Καὶ διὰ μὲν τὰ συγγράμματα τῆς Ἑταιρείας ταύτης καὶ τὰ δημοσιεύματά της τὰ πρωτότυπα, ἐν οἷς περιλαμβάνει καὶ περικοπὰς τῶν Ἁγίων Γραφῶν, ἃς στρεβλωτικῶς παρερμηνεύει καὶ διορθώνει καὶ διὰ τῆς διαδόσεως καὶ κυκλοφο-

ρίας τῶν ὁποίων ἐπιδιώκει τὸν προσηλυτισμόν, ἐφ' ὅσον δι' αὐτῶν δὲν προσβάλλεται, ὡς ὁ Νόμος ἀπαιτεῖ, ἡ κρατοῦσα ἐν Ἑλλάδι Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἢ ἄλλη τις ἀνεγνωρισμένη θρησκεία, δὲν ὑφίσταται ποινικὴ παράβασις.

Διότι ναὶ μὲν ὁ προσηλυτισμὸς κατὰ τὸ Σύνταγμα ἀπαγορεύεται, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ὁ προσηλυτισμὸς δὲν προβλέπεται καὶ δὲν διώκεται ὡς ἰδιώνυμον καὶ αὐτοτελὲς ἀδίκημα, δὲν δύναται νὰ ἐγερθῇ ποινικὴ ἐπὶ προσηλυτισμῷ δίκη· καὶ μόνον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διατάξεως ταύτης τοῦ Συντάγματος καὶ τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Ἐκκλησίας νόμου δύνανται νὰ ληφθῶσι διοικητικὰ μέτρα ἀπαγορεύσεώς των. Καὶ τὸ συντελεστικώτερον ὅλων θὰ ἦτο ἐὰν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διατάξεως ταύτης τοῦ Συντάγματος διοικητικῶς ἀπηγορεύετο ἡ εἰσαγωγὴ τῶν βιβλίων τούτων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τοῦτο δὲ φρονοῦμεν ὅτι δέον καὶ δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐν συνδυασμῷ ἑρμηνείας τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Ἐκκλησίας Νόμου Σ ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ἄρθρου 11 τοῦ Καταστατικοῦ Νόμου τοῦ 1923 καὶ τοῦ ἀπαγορεύοντος τὸν προσηλυτισμὸν ἄρθρου 1 τοῦ Συντάγματος.

Κατὰ τὰ ἐδάφ. α′ καὶ β′ τοῦ ἄρθρου τούτου, «Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὴν ἀκριβῆ διατήρησιν τῶν παρὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας πρεσβευομένων θείων δογμάτων καὶ ὅταν πληροφορηθῇ θετικῶς ὅτι ὁποιοσδήποτε ἄνθρωπος ἐπιχειρεῖ νὰ ταράξῃ τὴν Ἐκκλησίαν δι' ἑτεροδιδασκαλίας ἢ διδαχῆς προφορικῶς ἢ γραπτῶς, διὰ ***προσηλυτισμοῦ*** ἢ κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον, ζητεῖ τὴν παῦσιν τοῦ κακοῦ διὰ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς. Ὁμοίως ἐπαγρυπνεῖ εἰς ***τὸ περιεχόμενον τῶν εἰς χρῆσιν τῆς νεολαίας καὶ τοῦ κλήρου εἴτε ἔξωθεν τοῦ Βασιλείου εἰσαγομένων βιβλίων εἴτε κτλ. Ζητεῖ τὴν σύμπραξιν τῆς Κυβερνήσεως εἰς ἀπαγόρευσιν τῆς χρήσεως αὐτῶν***», ***κλπ.***

Ὄντος παγκοίνως γνωστοῦ καὶ παρ' αὐτῶν τούτων τῶν Χιλιαστῶν ἀνομολογουμένου, ὅτι διὰ τῶν βιβλίων τούτων ἐπιδιώκουσι τὸν προσηλυτισμόν, ὅτι τὸ μυστήριον τοῦ γάμου τελοῦσιν ἄνευ ἱεροτελεστίας, ὅτι δὲν προσκυνοῦσι τὰς ἁγίας εἰκόνας, περὶ ὧν εἰρωνικῶς ἐκφράζονται ὅτι τὰς θεωροῦσι ξύλα κλπ., ὅτι εἰς τὰ βιβλία των ταῦτα ἀνατρέπουσι σοφιστικῶς καὶ ὑπούλως τὰ κείμενα τῶν Γραφῶν καὶ ὅτι πάντα ταῦτα ἐν συνδυασμῷ μετέρχονται πρὸς προσηλυτισμόν, καὶ δεδομένου ὅτι οὗτος ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ καὶ θεμελιώδους τῆς Πολιτείας Νόμου, τοῦ Συντάγματος, εἶναι ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως, ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Ἐκκλησίας, δύναται νὰ ζητήσῃ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν εἰσαγωγὴν ἐξ ἀλλοδαπῆς τῶν βιβλίων τούτων εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἥτις νομίμως δύναται καὶ πρέπει νὰ ἐκτελεσθῇ διοικητικῶς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διατάξεως τοῦ Συντάγματος (ὅρα Ἑλληνικὸν Συντ. Δίκαιον Νικ. Ν. Σαριπόλου, Τομ. Β′. σελ. 569).

4. Ἀλλὰ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ προσηλυτιστικοῦ της σκοποῦ ἡ Ἑταιρεία αὕτη διὰ τῶν ἐν ἁπάσῃ τῇ Ἑλλάδι πρακτόρων της, ἐκτὸς τῶν πρωτοτύπων δημοσιευμάτων καὶ συγγραμμάτων της, διανέμει δωρεὰν ἢ ἐπὶ γλίσχρῳ ἀντιτίμῳ καὶ τὰ κείμενα τῶν Ἁγίων Γραφῶν, ***ἅτινα μεταφράζει ἢ παραφράζει***, κατὰ τὴν ἐκ-

φρασίν της, ἐκ τοῦ ***Ἑλληνικοῦ καὶ τῶν θείων ἀρχετύπων*** (ὅρα «τὰ Ἱερὰ Γράμματα μεταφρασθέντα ἐκ τῶν θείων ἀρχιτύπων», καὶ ἡ «Καινὴ Διαθήκη παραφρασθεῖσα ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ»), ἤτοι, παρὰ τὴν ρητὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ Συντάγματος ἀποδίδει τὸ κείμενον τούτων εἰς ἄλλον γλωσσικὸν τύπον διάφορον τοῦ πρωτοτύπου.

Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι ὑφίσταται καὶ ἄλλη ἑταιρεία ὑπὸ τὸν τίτλον «Βρεττανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρεία πρὸς διάδοσιν τῶν Ἁγίων Γραφῶν ἔν τε τῇ Μεγάλῃ Βρεττανίᾳ καὶ ταῖς ξέναις χώραις», ἥτις ἐν Ἑλλάδι μὲν κυκλοφορεῖ τὰς Γραφὰς εἰς τὸν ἀρχαῖον πρωτότυπον ἑλληνικὸν γλωσσικὸν τύπον (ἔπιθι τῆς Καινῆς Διαθήκης ἅπαντα ἔτους 1899) εἰς ἄλλας δὲ χώρας ἐπὶ τῇ βάσει δοκίμων ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κειμένου μεταφράσεων.

Τὰ βιβλία τῆς ἑταιρείας ταύτης ἡ ὡς εἴρηται Ἀμερικανικὴ ἑταιρεία τῶν Χιλιαστῶν «Διεθνὴς Σύλλογος Σπουδαστῶν τῶν Γραφῶν» τὰ κυκλοφορεῖ ὡς ἄνω διὰ τῶν πρακτόρων της μεταπεφρασμένα καὶ ὡς προερχόμενα ἐκ δαπάνης, ἐν μὲν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ τῆς «Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρείας», ἐν δὲ τοῖς Ἱεροῖς Γράμμασιν ἐκ δαπάνης τῆς «Ἱερογραφικῆς Ἑταιρείας».

Κατὰ ταῦτα, ἀπαγορευομένου μὲν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος τοῦ προσηλυτισμοῦ, ἀλλὰ μὴ διωκομένου ποινικῶς ὡς ἰδίου καὶ αὐτοτελοῦς ἀδικήματος, μόνον διοικητικὰ κατὰ τὰ ἀνωτέρω δύνανται νὰ ληφθῶσι κατ' αὐτοῦ μέτρα προληπτικῶς.

5. Ὅταν ὅμως ὁ προσηλυτισμὸς ἐπιδιώκεται δι' ἀθεμίτων μέσων, εἶναι ἀδίκημα προβλεπόμενον καὶ τιμωρούμενον ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 198 Π. Ν.

Τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀδικήματος τούτου ὑφίστανται πλήρη ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ.

Καὶ τὸ μὲν πρῶτον στοιχεῖον, ὅτι οἱ αἱρεσιῶται (Χιλιασταὶ) κατηγορούμενοι προσπαθοῦν νὰ διαδώσωσι καὶ καταστήσωσιν ἐπικρατεῖς τὰς θρησκευτικάς των δόξας, κηρύττοντες καὶ ἐπὶ δημοσίων τόπων, ἀποδεικνύεται πλήρως ἐκ τῆς ἐνεργηθείσης ἀνακρίσεως καὶ τῶν ὁμολογιῶν τῶν κατηγορουμένων, οἵτινες ἀπροκαλύπτως ὁμολογοῦσιν ὅτι κυκλοφοροῦσι τὰ βιβλία τῆς ἄνω ἑταιρείας, ὅτι ἀναπτύσσουσιν ὅπου δήποτε καὶ εἰς πάντα τὰς θρησκευτικάς των δόξας, ὅτι δὲν προσκυνοῦσι τὰς εἰκόνας, ἃς θεωροῦσι ξύλα, ὅτι δὲν τελοῦσι τοὺς γάμους των δι' ἱερέων, ὅτι ἀναγιγνώσκουσι καὶ αὐτοὶ εἰς ἐπήκοον παντὸς καὶ ἐξηγοῦσι συμφώνως πρὸς τὰς Χιλιαστικὰς δοξασίας τὰ κείμενα τῶν ὑπ' αὐτῶν κυκλοφορουμένων ὡς ἄνω βιβλίων κλπ., δι' ὅλων δὲ αὐτῶν παριστῶσιν ὅτι αἱ θρησκευτικαί των δοξασίαι εἶναι καλλίτεραι τῶν τῶν ἀκροατῶν των, ἐπιδιώκοντες προφανῶς νὰ προσηλυτίσωσι τούτους εἰς τὴν αἵρεσίν των. Τὸ ὅτι δὲ προσηλυτίζουσιν, ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι, ἐν μόνῃ τῇ παρούσῃ ὑποθέσει, ἀσχέτως πρὸς τὸν ἐν ἄλλαις τοῦ Κράτους ἐπαρχίαις ἐνεργούμενον προσηλυτισμόν, πλὴν τῶν δύο ἀρχικῶν μισθάρνων ὀργάνων τῆς ὡς εἴρηται ἑταιρείας Ἐμμ. Πασιβάντη καὶ Ν. Ρεμπεμποῦ, οἵτινες ἀδρότατα ἀμειβόμενοι καὶ ἐκ συμφέροντος καὶ οὐχὶ θρησκευτικῶν πεποιθήσεων ὁρμώμενοι κυκλοφοροῦσι τὰ περὶ ὧν πρόκειται βιβλία, ἐγένοντο ὀπαδοί των καὶ ἕτεροι δώδεκα. Καὶ ἀποδεικνύει μὲν τὸ γεγονὸς τοῦτο καὶ μόνον, ὅτι τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα τῶν Ἑλλήνων δυσκολώτατα δύναται νὰ ἐπηρεασθῇ ἐκ τοιούτων ἀνισορρόπων διδασκαλιῶν, οὐχ' ἧττον, δεδομένου ὅτι ἕνεκα τῆς μέχρι τοῦδε ἀνοχῆς καὶ ἀδιαφορίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, αἱ αἱρεσιῶται οὗτοι ἐπ' ἐσχά-

των ἀπεθρασύνθησαν καὶ ἀποτολμῶσι, πλὴν τῶν ἄλλων, νὰ καταλύσωσι καὶ αὐτὸ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου, ὅπερ θὰ ἐπιφέρῃ καὶ αὐτὴν τὴν διάλυσιν τῆς Ἑλληνικῆς οἰκογενείας καὶ ἑστίας καὶ τὴν δημιουργίαν πορνογενοῦς καταστάσεως παρεμφεροῦς τῆς τοῦ Μπολσεβικισμοῦ, δέον νὰ λειτουργήσῃ ὁ Νόμος, ὅπου συντρέχουσι περιστάσεις, αὐστηρῶς.

Ἐπίσης συντρέχει καὶ τὸ δεύτερον τοῦ νόμου στοιχεῖον τῶν ἀθεμίτων μέσων.

Πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν προσηλυτιστικῶν της σκοπῶν ἡ ρηθεῖσα ἑταιρεία διὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις ἑδρεύοντος Ἑλληνικοῦ Τμήματός της καὶ τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ εἰς τὰς λοιπὰς τῆς Ἑλλάδος πόλεις μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν χωρίων ἁδρότατα μισθοδοτουμένων πρακτόρων της πωλεῖ δωρεὰν ἢ ἐπὶ γλισχροτάτῳ τιμήματι, ὡς καὶ ἄνω ἐκθέτομεν, πλὴν τῶν ὑπ᾽ αὐτῆς ἐκδιδομένων βιβλίων «Κιθάρα τοῦ Θεοῦ», «Ἐπιθυμητὴ Κυβέρνησις» κλπ. και τὴν «Καινὴν Διαθήκην παραφρασθεῖσαν ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ» καὶ τὰ «Ἱερὰ Γράμματα μεταφρασθέντα ἐκ τῶν θείων ἀρχετύπων».

Δεδομένου ὅτι κατὰ τὸ Σύνταγμα ἀπαγορεύεται ἀπολύτως ἡ εἰς ἄλλον γλωσσικὸν τύπον ἀπόδοσις τοῦ κειμένου τῶν Ἁγίων Γραφῶν ἄνευ ἀδείας τῆς Ἐκκλησίας· ὅτι τὰ βιβλία ταῦτα περιέχουσι τὰ κείμενα ὅλων τῶν διὰ μιᾶς λέξεως ἐκφραζομένων καὶ ἐννοουμένων Ἁγίων Γραφῶν· ὅτι ταῦτα ἀποτελοῦσι τὴν κυρίαν βάσιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐρείδονται τὰ λοιπὰ συγγράμματα καὶ δημοσιεύματα τῆς ἑταιρείας ταύτης καὶ τὴν πηγήν, ἐκ τῆς ὁποίας λαμβάνουσι περικοπὸς προφητῶν καὶ ρήσεων Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, τὸς παρενείρουσιν εἰς τὰ ρηθέντα συγγράμματα καὶ δημοσιεύματά των καὶ διαστρεβλοῦντες καὶ παρερμηνεύοντες ταῦτα ἐπιδιώκουσι, διὰ τῆς κυκλοφορίας καὶ τῶν βασικῶν μεταπεφρασμένων καὶ παραπεφρασμένων κειμένων τῶν Ἁγίων Γραφῶν καὶ τῶν ἐπὶ τούτων ἐρειδομένων λοιπῶν ἐντύπων των, νὰ προσηλυτίσωσιν ὀπαδοὺς εἰς τὴν αἵρεσίν των. Τουτέστι φαίνονται, ὅτι διὰ τῆς μεταφράσεως τῶν Ἁγίων Γραφῶν θέλουσι νὰ καταστήσωσι προσιτὸν καὶ νοητὸν τὸ κείμενόν των εἰς διανοουμένους καὶ μή, παρέχοντες δῆθεν τὴν εὐκαιρίαν εἰς αὐτοὺς νὰ μελετῶσι καὶ ἐννοῶσι τὰς Γραφὰς ἐν πρωτοτύπῳ καὶ παραβάλωσι ταῦτα πρὸς τὰς περικοπὰς τούτων, ἃς περιλαμβάνουσιν ἐν τοῖς λοιποῖς ἐντύποις των καὶ στρεβλωτικῶς ἑρμηνεύουσιν ἀντιθέτως πρὸς τὰ δόγματα, διατάξεις, παραδόσεις καὶ ἔθιμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ οὕτω δῆθεν διαφωτίζονται περὶ τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ, ἥτις εἶναι κατ᾽ αὐτοὺς μόνη ἡ παρὰ τοῦ Χιλιασμοῦ διδασκομένη καὶ κηρυσσομένη.

Διὰ τοῦ σατανικοῦ δὲ καὶ δολίου τούτου τεχνάσματος, ἐνισχυομένου καὶ δι᾽ αὐτοῦ τοῦ καυτηριασμοῦ καὶ ἐλέγχου μεμονωμένων ἀτόπων μελῶν τοῦ κλήρου, ἐπιδιώκουσι τὸν προσηλυτισμόν. Ὅτι τὴν μετάφρασιν καὶ παράφρασιν τῶν Ἁγίων Γραφῶν ἔχουσιν ἐνεργήσει ἄνευ ἀδείας τῆς Ἐκκλησίας· τοῦτο δὲ εἶναι τελείως ἀποδεδεδειγμένον. Διότι, ἐὰν ἡ μετάφρασις καὶ παράφρασις αὐτῶν ἐγίγνετο ἀδείᾳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, αὐτη θὰ περιείχετο ἐν τοῖς μεταφρασθεῖσι καὶ παραφρασθεῖσιν ἔργοις, ἀλλὰ τοιαύτη μνεία οὐδαμοῦ ἐν τούτοις γίγνεται.

Ἕπεται ἀναγκαίως, ὅτι ἡ μετάφρασις καὶ παράφρασις τῶν Ἁγίων Γραφῶν δὲν εἶναι νόμιμος, ἀφοῦ ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ θεμελιώδους τῆς Πολιτείας Νόμου τοῦ Συντάγματος, ἤτοι, εἶναι ἀθέμιτος [ἔπιθι Κωστῆ, ἑρμην. ἄρθρου 149

«ὅταν ἡ διάδοσις δογμάτων δὲν γίνηται δι' ἁπλῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ διὰ ἀθεμίτων τρόπων—βίας, ἀπειλῆς, ὡς ***καὶ διὰ ἄλλων παραπλησίων μέσων***, δι' ὧν ἀποπλανῶνται οἱ πολῖται, ὅπως ἀποσκιρτήσωσιν ἐκ τῆς θρησκείας, ἣν πρεσβεύουσι, τότε ἡ Πολιτεία, μεριμνῶσα περὶ τῶν ἰδίων συμφερόντων και προασπίζουσα τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως τῶν πολιτῶν, καθ' ἧς παράνομος ἐπίδρασις ἐπιχειρεῖται, δικαιοῦται καὶ ἔχει καθῆκον νὰ καταδιώξῃ τοὺς ἐνόχους τῶν τοιούτων πράξεων καὶ ὁ δι' αὐτῶν γινόμενος προσηλυτισμὸς κηρύσσεται ἀξιόποινος. [Χάφτερ, κλπ.].

Ἀφοῦ δὲ κατὰ τ' ἀνωτέρω διὰ τῶν ἀθεμίτων τούτων μέσων, ἤτοι, τῶν ἄνευ ἀδείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μεταπεφρασμένων καὶ παραπεφρασμένων κειμένων τῶν Ἁγίων Γραφῶν, ἐπιδιώκουσι τὸν προσηλυτισμὸν, παραβιάζουσι τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 196 τοῦ Π. Ν. καὶ εἰσὶ ποινικῶς μὲν διωκτέοι οὗτοι, δέον δὲ νὰ διαταχθῇ ἡ κατάσχεσις τῶν βιβλίων τούτων ὡς πειστηρίων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γενικῶν διατάξεων τῆς Ποινικῆς Δικονομίας. Μὴ δυναμένου νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἀποτελεῖ δεδικασμένον ἐκ τοῦ ὅτι τὸ βούλευμα 329 π. ἔ. τοῦ Συμβουλίου Πλημμελειοδικῶν Μυτιλήνης, ἐφ' οὗ ἐξεδόθη τὸ 119 π. ἔ. βούλευμα τοῦ Συμβουλίου τούτου ἐξῄρεσε τῆς κατασχέσεως ἐκείνης τὰ βιβλία ταῦτα «Καινὴ Διαθήκη παραφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ» καὶ «Ἱερὰ Γράμματα μεταφρασθέντα ἐκ τῶν θείων ἀρχετύπων». Διότι ἡ κατάσχεσις ἦτο ἡ προληπτικὴ τοῦ ἄρθρου 16 τοῦ Συντάγματος καὶ 196 Π. Ν., πάντῃ ἄσχετος μὲ τὴν ἐπὶ τῶν γενικῶν διατάξεων τῆς Ποινικῆς Δικονομίας ἐρειδομένην προκειμένην.

Οὔτε δύνανται νὰ ἐξαιρεθῶσι τῆς κατασχέσεως τὰ Ἱερὰ Γράμματα ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἀναγράφεται «μεταφρασθέντα ἐκ τῶν θείων ἀρχετύπων» καὶ τοῦ ἐνδεχομένου ἐντεῦθεν ἰσχυρισμοῦ τῶν Χιλιαστῶν ὅτι ταῦτα ὄντα ἡ «Παλαιὰ Διαθήκη» μετεφράσθησαν ἐκ τῶν εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν ἀρχετύπων. Διότι ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν ἱερῶν γραμμάτων περιλαμβάνεται καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς εἶναι παγκοίνως γνωστὸν καὶ ἱστορικῶς καὶ δογματικῶς βεβαιωμένον, ἡ μὲν Καινὴ Διαθήκη ἔχει γραφῆ ἀρχῆθεν εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν (μόνος ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἔγραψε τὸ πρῶτον καὶ ἀρχαιότερον Εὐαγγέλιόν του ἐντὸς τῆς 6ης μ. Χ. δεκαετηρίδος διὰ τοὺς Ἰουδαίους Χριστιανοὺς εἰς τὴν Συροχαλδαϊκὴν ἢ Ἀραμαϊκὴν γλῶσσαν, μετεφράσθη ὅμως καὶ τοῦτο ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις του εἰς τὴν Ἑλληνικήν· ἀπολεσθέντος δὲ τοῦ Ἑβραϊκοῦ πρωτοτύπου, τὸ Ἑλληνικὸν τοιοῦτον ἀποτελεῖ τὸ ἐπίσημον κείμενον, τὰ δὲ λοιπὰ τρία Εὐαγγέλια, ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν Εὐαγγελιστῶν Μάρκου, Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου ἀρχῆθεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὁμοίως εἰς τὴν ἰδίαν ἐγράφησαν ὑπὸ μὲν τοῦ Λουκᾶ αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ὑπὸ δὲ τοῦ Ἰωάννου καὶ ἄλλων Ἀποστόλων αἱ ἐπιστολαὶ τούτων καὶ ἡ Ἀποκάλυψις.

Ἡ δὲ «Παλαιὰ Διαθήκη», «τὰ ἱερὰ γράμματα», ἀρχικῶς μὲν ἐγράφησαν εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν. Πρὸ τῆς ἐμφανίσεως ὅμως τοῦ Χριστοῦ, τῷ 235—247 π. Χ. ἐπὶ Πτολεμαίων, ἐπειδὴ πολλοὶ Ἰουδαῖοι ἄποικοι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐλησμόνησαν τὴν μητρικήν των Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν καὶ ὡμίλουν μόνον τὴν Ἑλληνικήν, μετεφράσθησαν τὰ ἱερὰ γράμματα ὑπὸ τῶν Ο'. εἰς τὴν Ἑλλη-

νικήν· τὸ κείμενον δὲ τοῦτο, γνωστὸν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν «Σεπτάντ», εἶναι τὸ ἐπίσημον τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καλούμενον Παλαιὰ Διαθήκη κατ' ἀντίθεσιν τῆς Νέας τοιαύτης, ἀποτελουμένης ἀπὸ τῶν Εὐαγγελίων, Πράξεων καὶ ἐπιστολῶν Ἀποστόλων καὶ Ἀποκαλύψεως. Ἱστορεῖται δὲ ὅτι 70—72 Ἀλεξανδρινοὶ σοφοί, γνῶσται ἐξ ἴσου τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ἑβραϊκῆς γλώσσης, ἀπεμονώθησαν ἐν ἰσαρίθμοις κελλίοις, ἐν οἷς μετέφρασαν ἕκαστος τὰς Ἁγίας Γραφὰς καὶ ὅταν ἐκ παραβολῆς εὑρέθησαν ὅλαι ὁμοιόμορφοι, τὸ κείμενον τοῦτο ἀπετέλεσε τὸ ἐπίσημον Ἑλληνικὸν κείμενον τὸ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὡς τοιοῦτον ἀναγνωριζόμενον. Ἱστορικῶς ὅθεν καὶ δογματικῶς εἶναι βεβαιωμένον ὅτι τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν τοῦτο κείμενον θεωρεῖται καὶ εἶναι καὶ τοῦτο μέρος τῶν Ἁγίων Γραφῶν ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Παλαιὰ Διαθήκη». Ἡ ὀρθὴ λοιπὸν ἔννοια καὶ ἑρμηνεία τῆς σχετικῆς τοῦ Συντάγματος διατάξεως εἶναι ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐκ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κειμένου εἰς ἄλλον γλωσσικὸν τύπον ἀπόδοσις τούτων. Ἀλλ' ἐὰν ἀρχέτυπον ἤθελε θεωρηθῇ τὸ ἀρχαῖον Ἑβραϊκὸν κείμενον, καὶ πάλιν ἐφαρμόζεται τὸ ἄρθρον τοῦ Συντάγματος καὶ ἑπομένως οἱ κατηγορούμενοι μόνον ἐὰν ἐκυκλοφόρουν τὸ ἀρχαῖον Ἑβραϊκὸν κείμενον, δὲν θὰ ἤρχοντο εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν Ποινικὸν Νόμον.

Κατὰ ταῦτα δέον νὰ γίνῃ ἐν μέρει δεκτὴ ἡ ὡς ἄνω ἀνακοπὴ τοῦ εἰσαγγελέως Μυτιλήνης καὶ μεταρρυθμισθῇ τὸ 4ον ἐδάφιον τοῦ διατακτικοῦ τοῦ ἀνακοπτουμένου βουλεύματος.

Β'.

Ὀρθῶς παρεπέμφθησαν οἱ ἴδιοι ἐπὶ παραβάσει τοῦ ἄρθρου 196 Π. Ν.

Διότι πλὴν τῶν ἄλλων ἐκ τῆς ἀνακρίσεως προκυπτουσῶν κατ' αὐτῶν ἐνδείξεων περὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν παραβάσεως τοῦ ἄρθρου 196, ἐκ τῶν ἀπολογιῶν τῶν ἰδίων κατηγορουμένων ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς μαρτυρικὰς καταθέσεις προκύπτει ὅτι ἐκφράζονται περιφρονητικῶς καὶ δυσμενῶς περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων, ἀποκαλοῦντες ταύτας ξύλα, ἤτοι, προσβάλλουσι ***τὰς διατάξεις*** τῶν ἱερῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ ***τὰ ἔθιμα*** τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τὰ κρατοῦντα περὶ λατρείας καὶ ἱεροτελεστιῶν (ἔπιθι Κωστῆ ἑρμ. Π. Ν. τόμ. Β' σελ. 207 ὑποσημ. 2).

Ἡ ἐξεικόνισις τοῦ θείου καὶ τῶν δυνάμεών του ἐπικρατεῖ εἰς ὅλας τὰς θρησκείας, πλὴν τῆς τοῦ Ζωροάστρου, Μωϋσέως καὶ Ἰσλάμ.

Τὸ ἔθος τῆς προσκυνήσεως τῶν εἰκόνων μετεδόθη καὶ εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν. Ἡ παναρχαία πρὸς τὰ ἔργα τῆς τέχνης καὶ τὸ καλὸν ἀγάπη τῶν Ἑλλήνων ἐστράφη εἰς τὰ ἔργα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωγραφικῆς καὶ πλαστικῆς.

Οὕτω ἡ προσκύνησις τῶν εἰκόνων καθιερώθη εἰς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν.

Ἀντετάχθησαν κατὰ τῆς προσκυνήσεως τούτων ἄλλοι Χριστιανοί, ὡς ἀποτόκου ἔθους τῶν ἐθνικῶν, ἐξ οὗ ἐγεννήθησαν οἱ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γνωστοὶ ἀγῶνες τῶν Εἰκονοκλαστῶν καὶ τῶν ἀντιφρονούντων τούτοις.

Ἐπὶ τέλους ὅμως ἐπεκράτησεν ἡ προσκύνησις τῶν εἰκόνων, καθιερωθεῖσα καὶ δι' ἀποφάσεων Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Πρώτη ἡ Ζ′ ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τῷ 787 ἐπὶ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου ἐθέσπισε τὸ σύμβολον τῆς πίστεως καὶ ἐπηνώρθωσε τὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων, συντάξασα τὸν ὅρον «καὶ συνελόντες φαμέν, ἁπάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐγγράφως ἢ ἀγράφως τεθεσπικυίας ἡμῖν ***παραδόσεις*** ἀνεκτιμήτως φυλάττομεν· ὧν μία ἐστὶ καὶ ἡ τῆς εἰκονικῆς ἀναζωγραφήσεως ἐντύπωσις, κλπ. Ὁρίζομεν σὺν ἀκριβείᾳ καὶ ἐμμελείᾳ παραπλησίως τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ ἀνατίθεσθαι τὰ σεπτὰς καὶ ἁγίας εἰκόνας, τὰς ἐκ χρωμάτων καὶ ψηφίδων καὶ ἑτέρας ὕλης ἐπιτηδείως ἐχούσας, ἐν ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, ἐν ἱεροῖς σκεύεσι καὶ ἐσθῆσι, τοίχοις τε καὶ σανίσιν, οἴκοις τε καὶ ὁδοῖς· τῆς τε τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰκόνος καὶ τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς Ἁγίας Θεοτόκου, τιμίων τε ἀγγέλων καὶ πάντων ἁγίων καὶ ὁσίων ἀνδρῶν, κλπ».

Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐκηρύχθησαν κατὰ τῆς προσκυνήσεως τῶν εἰκόνων, καθ᾽ ὧν ἀντεπεξῆλθεν ὁ Πατριάρχης Φώτιος καὶ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, ἕως οὗ τέλος ἡ αὐτοκράτειρα Θεοδώρα, ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου υἱοῦ της Μιχαὴλ τοῦ Γ′, ἔχουσα σύμφωνον καὶ τὸν Πατριάρχην Μεθόδιον, διέταξε καὶ ἀνεγνωρίσθη ἡ προσκύνησις τῶν εἰκόνων καὶ ὑπὸ νεωτέρας Συνόδου τῷ 843 καὶ διαιωνίσθη διὰ καθιερώσεως καὶ θρησκευτικῆς ἑορτῆς, τῆς Κυριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας (ἔπιθι ἐν Συντάγματι Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμος ΣΤ′. θαυμασίαν πραγματείαν περὶ εἰκόνων καὶ διακρίσεως λατρείας τοῦ Θεοῦ καὶ προσκυνήσεως τούτων Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, Κυριακοῦ Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τόμος Α′ σελὶς 339, ὁμοίαν Βαφίδου τόμος 2ος σελὶς 41 καὶ 47, ἀπολογητικὸν περὶ εἰκόνων Ι. Δαμασκηνοῦ καὶ Ἱστορίαν Παπαρρηγοπούλου).

Ἡ προσκύνησις ἑπομένως τῶν εἰκόνων τὸ μὲν ἔχει θεσπισθῇ ***διὰ διατάξεων*** τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τὸ δὲ ἀποτελεῖ ***καὶ ἔθιμον*** κρατοῦν ἐν τῇ ἱεροτελεστίᾳ τῆς κρατούσης Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Ἡ προσβολὴ ὅθεν τούτων διὰ τῶν χλευαστικῶν ἐκφράσεων ὅτι εἶναι ξύλα, περιλαμβάνει καὶ τὰς ἄνω ***Διατάξεις*** τῶν Συνόδων ***καὶ τὰ ἔθιμα*** τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὀρθῶς καὶ ἐπὶ τῇ πράξει ταύτῃ παρεπέμφθη καὶ ὁ ἀνακόπτων Ἐμμανουὴλ Πασαβάντης.

Γ′.

Ἀλλ᾽ οἱ Χιλιασταὶ τελοῦσι καὶ τοὺς γάμους των ἄνευ ἱερέων (ὅρα κατάθεσιν Μαριάνθης Στυλ. Βακιρτζῆ: «προσθέτω ὅτι συζῶ μὲ τὸν Στυλιανὸν Βακιρτζῆν ἀπὸ τῆς 30 Ἰουλίου π. ἔ. ὁπότε ἐτελέσαμεν τοὺς γάμους μας ἄνευ ἀδείας τῆς Μητροπόλεως καὶ χωρὶς νὰ παρίστανται ἱερεῖς, διότι ***δὲν ἀναγνωρίζομεν τὸν τοιοῦτον θεσμόν***, κλπ.»).

Ἐγεννήθη δὲ καὶ τὸ ζήτημα ἂν δύναται νὰ συνταχθῇ ληξιαρχικὴ πρᾶξις τοιούτου γάμου, καὶ ἐδιχάσθησαν αἱ γνῶμαι, τῆς μὲν ὑποστηριζούσης ὅτι δέον νὰ συνταχθῇ καὶ τῆς ἑτέρας ἀρνουμένης τοῦτο.

Φρονοῦμεν ὅτι πρὸς ὀρθὴν ἐκτίμησιν τοῦ τίς ἡ ὀρθοτέρα τῶν γνωμῶν τούτων δέον ν᾽ ἀνεύρωμεν καὶ χαρακτηρίσωμεν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διατάξεων τοῦ

Συντάγματος κυρίως καὶ ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς τῶν ἄλλων νόμων, ἐὰν ὁ Χιλιασμὸς εἶνε ***αἵρεσις θρησκείας ἢ θρησκεία.***

Διότι ἐὰν εἶνε θρησκεία, εἶνε ὀρθὴ ἡ γνώμη ὅτι συντάσσονται ληξιαρχικαὶ πράξεις, ἐὰν δὲ ᾖ αἵρεσις θρησκείας, ὀρθοτέρα ἡ ἀντίθετος γνώμη.

Τὰ ἐν Ἑλλάδι ἰσχύσαντα καὶ τὸ νῦν ἰσχύον Συντάγματα διακρίνουσι τὴν ***λατρείαν*** τοῦ θείου ἀπὸ τῆς ***θρησκείας.***

Ἀνακηρύττουσι δὲ καὶ ἀναγνωρίζουσιν ὡς ἐπικρατοῦσαν ἐν Ἑλλάδι τὴν θρησκείαν τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Γὰ μὲν προηγούμενα συντάγματα καὶ διότι ὁ διάδοχος, ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ, κλπ., ἀπητεῖτο νὰ πρεσβεύωσι τὴν θρησκείαν ταύτην, τὸ δὲ νῦν ἰσχύον, διότι αἱ ἑορταὶ τῆς Πολιτείας κανονίζονται κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς θρησκείας ταύτης, οἱ Ἐπίσκοποι διορίζονται καὶ μισθοδοτοῦνται ὑπὸ τῆς Πολιτείας, κλπ. (ἔπιθι Ἑλλ. Συντ. Δικ. Ν. Ν. Σαριπόλου, τόμος Β′ σελ. 544 καὶ Ἑρμ. Ἑλλ. Συντ. Διομ. Κυριακοῦ, τόμος 1 σελ. 5, 7 καὶ 10).

Ἀναγνωρίζουσι δὲ καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν Νόμων θέτουσι τὰς ***γνωστὰς*** θρησκείας.

Εἰδικῶς δὲ τὸ νῦν κρατοῦν τοιοῦτον ὁρίζει: «Τὰ τῆς ***λατρείας πάσης γνωστῆς θρησκείας*** τελοῦνται ἐλευθέρως ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων ἐφ᾽ ὅσον δὲν ἀντίκεινται εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ τὰ χρηστὰ ἤθη».

Κατὰ συνέπειαν δέον νὰ καθορισθῇ τί εἶνε ὁ Χιλιασμός.

Εἶνε αἵρεσις; εἶνε θρησκεία; Καὶ δὴ εἶνε θρησκεία γνωστή;

Διότι μόνον ἐὰν εἶνε θρησκεία γνωστὴ κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ θεμελιώδους τῆς Πολιτείας Νόμου δύνανται οἱ ὀπαδοί της νὰ τελῶσι τοὺς γάμους των κατὰ τὰ δόγματα τῆς θρησκείας των καὶ ἐφ᾽ ὅσον δὲν ἀντιβαίνουσιν εἰς τὴν ἔννομον τάξιν (Ἑλλ. Συνταγμ. Δίκαιον Ν. Ν. Σαριπόλου, τόμος Β′ σελὶς 571).

(Ἕπεται συνέχεια).

Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΠΗΓΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΕΩΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ᾽ ἣν ὁ Σταυρός, στηθεὶς ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἑνὸς γυμνοῦ λόφου, ἐξέτεινε τοὺς βραχίονας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, ἡ συναίσθησις τῆς ἁμαρτίας προσέλαβεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἀνάπτυξιν καὶ ὀξύτητα ἄγνωστον μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης. Ἡ ψευδὴς γαλήνη, ἡ ἐναρμόνιος καὶ αἰσθητικὴ γαλήνη, ἡ τόσον ἀπατηλὴ καὶ ὀλεθρία διὰ τὴν ἠθικὴν ζωήν, ἡ γαλήνη, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐβαυκαλίζετο ἡ ψυχὴ τῆς ἐθνικῆς ἀρχαιότητος, διαρρήγνυται αἰφνιδίως καὶ διὰ παντός. Ξίφος ὀξὺ τὴν διαπερᾷ καὶ ἔκτοτε δὲν παύει διασπαθίζον αὐτήν. Ὁ ἄνθρωπος, κλονισθεὶς μέχρι τῶν βυθῶν τῆς ὑπάρξεώς του, ὑφίσταται τότε τὴν ἐσωτερικὴν πάλην μεταξὺ τῶν ἀντιθέτων τῆς ψυχῆς αὐτοῦ δυνάμεων· γνωρίζει τότε τὴν ἀνησυχίαν ἐκείνην τῆς συναισθήσεως τῆς ἐνοχῆς, καὶ ῥίπτεται εἰς τὸν ἐνδόμυχον ἐκεῖνον ἀγῶνα, ὅστις χαρακτηρίζει τοὺς ἐκχριστιανιθέντας

λαούς. Τοῦτο βεβαιοῖ ἡ ἱστορία ἀψευδῶς, καὶ ἀκαταμαχήτως, ἀποδεικνύει, ὅτι μετὰ τὴν τραγῳδίαν τοῦ Σταυροῦ, ἡ ἀνθρωπίνη συνείδησις, ἡ ἀνθρωπίνη σκέψις, ἡ ἀνθρωπίνη φαντασία καὶ διαίσθησις, ἔπαυσαν νὰ ἦναι ὅ,τι ἦσαν πρότερον, οὔτε δύνανται ποτὲ πλέον νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο. Ἔκτοτε κυκλοφορεῖ εἰς τὰς φλέβας αὐτῶν νέος χυμός, πικρός, δριμὺς καὶ τονωτικὸς — ἡ ***συναίσθησις τῆς ἁμαρτίας,*** τῆς κρίσεως καὶ τῆς δικαιώσεως, ἥτις ἐνεργεῖ ζύμωσιν ὁλοκλήρου τῆς ὑπάρξεώς των. Οὐδέποτε ἀνάστάτωσις ριζικωτέρα προῆλθεν ἐκ βεβαιωτέρας πηγῆς — τῆς τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ.

Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΠΗΓΗ ΑΦΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

. . . . Αἰσθάνομαι ὅτι εἶμαι ἔνοχος. Διψῶ τὴν συγχώρησιν, τὴν σωτηρίαν. Ἰδοὺ τί μὲ ὠθεῖ πρὸς τοὺς πόδας τοῦ Ἐσταυρωμένου. Ἐν Αὐτῷ δὲν θαυμάζω πρωτίστως τὸν Διδάσκαλον, ἀλλ᾿ εὐλογῶ καὶ προσκυνῶ τὸν ***Σωτῆρα.*** Ὁ λόγος Αὐτοῦ μὲ ἑλκύει· ὁ σταυρὸς Αὐτοῦ μὲ ἐνίκησεν. Ἐρώτησον τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ποία ὑπῆρξεν ἡ δύναμις, ἥτις τὸν μετέβαλεν εἰς ἀπολογητήν, εἰς ἀπόστολον, εἰς μάρτυρα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; Θὰ ἀπαντήσῃ: «Ἡ εὐσπλαγχνία Αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν εἶδον ν᾿ ἀναλάμπῃ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ».

Αὐτὸ τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως. Αὐτὸ τοῦτο εὗρον εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἑκατομμύρια ψυχῶν, ὁδηγηθέντα, ὡς ὁ Παῦλος, πρὸς τὸν Σταυρὸν ὑπὸ τῆς συναισθήσεως τῆς ἰδίας των ἀθλιότητος. Τοῦτο μετέβαλεν αὐτάς, τοῦτο τὰς ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν ἰδιοτέλειαν καὶ τὰς κατέκτησε διὰ παντὸς ὑπὲρ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἴδετε ποία μυστικὴ ἕλξις τοὺς ἐπαναφέρει εἰς τὸν Ἐσταυρωμένον Σωτῆρα. Μὲ πόσην εὐγνωμοσύνην Τὸν προσβλέπουν! Ἐκεῖ εἶναι δι᾿ αὐτοὺς ἡ ἄφεσις, ἡ συμφιλίωσις. Ἐκεῖ ὁ πλοῦτος τῆς θείας ἀγάπης. Ἀφοῦ δὲ ἡ ἀγάπη αὕτη τὰς μεταμορφώσῃ καὶ καταστῇ ἡ ἀρχὴ νέας ζωῆς δι᾿ αὐτάς, εἶναι δυνατὸν νὰ διστάσωσι ποτὲ πλέον περὶ τῆς μαρτυρίας, ἥτις ἐνεχαράχθη βαθέως ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῶν ζωῆς, καὶ ἥτις εἶναι αὐτὴ ἡ πηγὴ τῆς βεβαιότητος καὶ τῆς εἰρήνης αὐτῶν;

Ἀντιληφθεῖται ὀρθῶς τῆς σημασίας τοῦ Σταυροῦ, τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ. Ὁ θάνατος αὐτὸς δὲν ἦτο μόνον ***παράδειγμα*** δι᾿ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους· ἦτο ***θυσία*** ὑπὲρ πάντων τῶν ἀνθρώπων. Δὲν ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς μόνον ὡς μάρτυς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας· ὁ θάνατος αὐτοῦ εἶναι ***ἡ ζωὴ τοῦ κόσμου.*** Ἐρωτᾶτε τί εἶναι ἡ ζωή; Ζωὴ δὲν εἶναι ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῆς ποινῆς. Ἡ σωτηρία δὲν ἀπαλλάσσει τῆς τιμωρίας καὶ τῆς εὐθύνης. Ὁ Σωτὴρ ὑπέστη τὴν τιμωρίαν, ἀλλ᾿ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἀπήλαυε τῶν θείων εὐλογιῶν ἐν μέσῳ τῆς ποινῆς. Ἡ ζωὴ εἶναι ἡ ἀνύψωσις, ἡ διεύρυνσις τῆς ψυχῆς, ἡ συμμετοχὴ εἰς τὸν θεῖον χαρακτῆρα. Τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ζωή, εἶναι τὸ πνεῦμα, ὅπερ δίδει περισσότερον παρ᾿ ὅτι λαμβάνει καὶ ὅπερ οὐδένα θυσιάζει ἐκτὸς ἑαυτοῦ. Ὁ θυσιάζων τὴν ζωὴν αὐτοῦ, εἶναι ὁ εὑρίσκων αὐτήν. Ἰδοὺ ἡ ζωὴ τῆς ψυχῆς, ἥτις μόνη ἀποτελεῖ τὴν σωτηρίαν καὶ τὸν οὐρανόν.

Θριαμβεύομεν κατὰ τῆς ἁμαρτίας μόνον ἀφοῦ ἐγκαταλείψωμεν αὐτήν. Ἀθωούμεθα μόνον ἀφοῦ ἀποχωρισθῶμεν ἀπὸ τοῦ ἐγκλήματος καὶ τῶν ἐγκληματιῶν. Εἰσερχόμεθα εἴς τε τὴν παροῦσαν καὶ τὴν μέλλουσαν μακαριότητα καὶ εἰρήνην μόνον ἀφοῦ ἐθελουσίως ἀποδεχθῶμεν τὸν νόμον τῆς ἀπολύτου ὑποταγῆς εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ὁλοψύχου ἀφοσιώσεως εἰς τὸ καλὸν τῶν ὁμοίων μας, ἀφοῦ ὑποταγῶμεν εἰς τὸν νόμον τοῦ Σταυροῦ, τὸν ὁποῖον πρῶτος ὁ Κύριος ἐνεκαινίασε διὰ τῆς ἐξιλαστικῆς Αὐτοῦ θυσίας.

---

*† **Παντελῆς Γ. Φιλαδελφεύς.** — Ἀνηγγέλθη τηλεγραφικῶς ἐξ Ἀμερικῆς ὁ θάνατος τοῦ αἰδεσίμου Παντελῆ Φιλαδελφέως, πρῴην ποιμένος τῆς ἄλλοτε ἐν Κοτυώροις (Ὀρδοῦ) τοῦ Πόντου Ἑλληνικῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦ θανάτου τούτου ἐκλείπει μία ἐκ τῶν κυριωτέρων μορφῶν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων Εὐαγγελικῶν τῆς Μ. Ἀσίας τῆς τελευταίας 50ετίας.*

Ὁ μεταστάς, μετὰ τὰς ἐν Μαρσοβανίῳ καὶ ἐν Ἀθήναις σπουδάς του, εἰργάσθη ὡς διευθυντὴς τοῦ ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικοῦ Οἰκοτροφείου καὶ εἶτα ὡς ἱεροκῆρυξ ἐν Βαϊνδηρίῳ καὶ Σπάρτῃ τῆς Πισιδίας, μέχρι τοῦ 1888, ὅτε προσεκλήθη ὑπὸ τῆς ἐν Ὀρδοῦ Ἑλληνικῆς Εὐαγγελικῆς κοινότητος ὡς ποιμὴν αὐτῆς, καὶ ἔκτοτε μέχρι τοῦ τέλους τοῦ παγκοσμίου πολέμου συνέδεσεν ὁλόκληρον τὴν πνευματικήν του δρᾶσιν μετὰ τῆς κοινότητος ἐκείνης.

Ὁ βομβαρδισμὸς τῆς Ὀρδοῦ ὑπὸ τοῦ Ρωσσικοῦ στόλου ἠνάγκασεν αὐτόν, μετὰ τοῦ πλείστου τοῦ ποιμνίου του, νὰ καταφύγουν εἰς Τραπεζοῦντα και ἐκεῖθεν εἰς Ρωσσίαν. Μετὰ τὴν ἀνακωχὴν ἐπανῆλθεν ἐκ Ρωσσίας εἰς Ὀρδοῦ, καὶ ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Σμύρνην. Μὴ δυνηθεὶς δέ, ἕνεκα τῶν πολιτικῶν γεγονότων, νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς Ὀρδοῦ, παρέμεινεν ἐν Μαγνησίᾳ ὡς ἱεροκῆρυξ παρὰ τῇ ἐκεῖ Ἑλληνικῇ Εὐαγγελικῇ κοινότητι, εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ πρὸ μικροῦ τότε ἀποθανόντος γυναικαδέλφου του αἰδ. Γεωργ. Καμπουροπούλου. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1921 ἀνεχώρησεν εἰς Ἀμερικήν, ὅπου εἶχον ἐγκατασταθῆ τὰ τέκνα του· ἐκεῖ παρ᾽ ὅλον τὸ προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας του εἰργάσθη ὡς περιοδεύων ἱεροκῆρυξ μεταξὺ τῶν ἐν Βοστώνῃ καὶ τοῖς πέριξ Εὐαγγελικῶν Ἑλλήνων, ἕως οὗ συνεπείᾳ αὐτοκινητικοῦ δυστυχήματος ἀπεδήμησεν εἰς Κύριον πλήρης ἡμερῶν, εἰς ἡλικίαν 75 ἐτῶν.

Καρπὸς τῶν μακροχρονίων πνευματικῶν του μόχθων εἶναι ἡ σημερινὴ ἐν Αἰκατερίνῃ τῆς Μακεδονίας πολυπληθὴς Ἑλληνικὴ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας τὰ μέλη κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνῆκον εἰς τὴν ἄλλοτε ἐκκλησίαν τῆς Ὀρδοῦ.

Εἰς τοὺς οἰκείους τοῦ μεταστάντος ἀδελφοῦ ἐκφράζομεν τὴν ἀδελφικὴν ἡμῶν συμπάθειαν. Ἡ μνήμη τῆς μακρᾶς, πιστῆς καὶ καρποφόρου ὑπηρεσίας αὐτοῦ ἔστω εἰς αὐτοὺς μὲν παρήγορος σκέψις, εἰς πάντας δὲ ἡμᾶς τοὺς λοιποὺς ἐργάτας τοῦ Κυρίου πολύτιμον καὶ ἀξιομίμητον παράδειγμα.

Π. Γ. Δ.

ΠΟΙΚΙΛΑ

— **Ὑπὸ τὸν τίτλον «Μία ὁμολογία ἀποτυχίας»** ὁ δόκτωρ Γαβριήλοβιτς δημοσιεύει πληροφορίας ἐπισήμους, ἐρανισθείσας ἐκ τοῦ ἐπισήμου Σοβιετικοῦ ὀργάνου «Ἰσβέστια» καὶ τῆς «Πράβδα» ὀργάνου τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπισήμου κρατικῆς *ἀντιθρησκευτικῆς προπαγάνδας* ἐν Ρωσσίᾳ. Ἐξ αὐτῶν προκύπτει, ὅτι παρ' ὅλας τὰς ἀπαγορεύσεις καὶ ὑπονομεύσεις καὶ τοὺς περιορισμούς, ὁ ***Χριστιανισμὸς ἀναζωογονεῖται*** καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς Ρωσσίας.

Εἰς μόνην τὴν κυρίως Ρωσσίαν, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν ἄλλων Σοβιετικῶν δημοκρατιῶν, ὑπάρχουσι σήμερον, κατὰ τὰς ἄνω δύο ἐφημερίδας, 4266 θρησκευτικαὶ συγκεντρώσεις εἰς τὰς διαφόρους πόλεις, εἰς δὲ τὰ χωρία 32.539. Παραμένουν εἰσέτι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ὀρθοδοξίας 250,000 κληρικοί, ἐξ ὧν 100,000 μοναχοί, διαθέτοντες 50,000 εὐαγῶν κτιρίων, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ὑπὸ τῆς Σοβιετικῆς Κυβερνήσεως ἐκλαϊκευθέντων καὶ ἐν μέρει μόνον χρησιμοποιουμένων πρὸς θρησκευτικοὺς σκοπούς.

Εἰς τὴν Μόσχαν λειτουργεῖ εἰσέτι Θεολογικὴ Σχολὴ μὲ ἐτησίαν φοίτησιν 15—20 τροφίμων, εἰς τὴν Πετρούπολιν καὶ τὸ Κιέβον ὑπάρχουν ἀνώτεραι θεολογικαὶ σχολαὶ μὲ 50 καὶ 60 φοιτητάς. Παρὰ ταύταις ὑπάρχει καὶ διδασκαλία θεολογικὴ βραχυτέρας φοιτήσεως διὰ τὸν Ὀρθόδοξον κλῆρον, εἰς τὴν ὁποίαν φοιτῶσι κυρίως πρῴην διδάσκαλοι, νομομαθεῖς καὶ ἀξιωματικοί. Ἐφιστᾶται ἡ προσοχὴ τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν προμυνυόμενον κίνδυνον τῆς ἀναζωπυρήσεως τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς ἐκ μέρους τῶν Ἀναβαπτιστῶν, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν Πετρούπολιν συντηροῦν 248 «ἀδελφοὺς» καὶ 30 ἕως 40 «ἀδελφάς», τροφίμους τῶν θεολογικῶν των σχολῶν, εἰς δὲ τὴν Μόσχαν οἱ τοιοῦτοι ἀνέρχονται εἰς 80. Τὸ δὲ ἐκπληκτικώτερον, δὲν ὑπάρχει τμῆμα τῆς Ρωσσίας, μέχρις αὐτῶν τῶν στεππῶν τῆς Κιρκασίας, ὅπου νὰ μὴ εὑρίσκωνται παρόμοια κέντρα θεολογικῆς προπαιδείας.

Ἔτι μᾶλλον ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ἐκδήλωσις τοῦ θρησκευτικοῦ φρονήματος τῶν Ὀρθοδόξων κοινοτήτων, ἥτις ἤδη ἀνεπτύχθη εἰς βαθμὸν ἄγνωστον πρὸ τοῦ Μπολσεβικικοῦ καθεστῶτος.

Εἰς τὴν Κεντρικὴν Ρωσσίαν κατὰ τὸ 1927 εἶδον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος 13 ἐφημερίδες θρησκευτικαί, καθὼς καὶ διάφορα τοιχοκολλήματα ὁμοίας φύσεως. Αἱ κοινότητες αὗται ἵδρυσαν βιβλιοθήκας καὶ διὰ παντὸς μέσου ἐνισχύουν τὴν διάδοσιν θρησκευτικῶν γνώσεων. Ἐκτὸς τούτου αἱ Χριστιανικαὶ αὗται κοινότητες ἀνέλαβον νὰ διδάξωσιν τοὺς ἀγραμμάτους. Τὸ σύνθημά των εἶναι «Ἔλθετε πρὸς ἡμᾶς, ἀναλφάβητοι», ἐπίσης καὶ τὸ «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθρούς σας!» «Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα ἀδελφοί».

Τὰ φαινόμενα ταῦτα δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήττουν. Τί τρανωτέραν ἀπόδειξιν θέλομεν τῆς ζωτικότητος τοῦ Χριστιανισμοῦ; Ἡ δύναμις αὐτοῦ ἔγκειται εἰς τὴν αἰωνίαν ἀνάγκην τῆς ψυχῆς, *ὅπως πιστεύῃ* εἰς τὴν δίψαν τῆς ψυχῆς διὰ τὴν ἀποκεκαλυμμένην ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ ἱκανοποιήσῃ κανὲν ἀνθρώπινον σύστημα ἠθικῆς ἢ κοινωνισμοῦ.

— **Ἐκκλησιαστικοὶ τίτλοι.** Εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτον τῆς προόδου καὶ τῆς πραγματικότητος οἱ μεσαιωνικοὶ τίτλοι τῶν ἀρχιερέων τῆς Ἀνατολῆς, ἀντὶ νὰ περικοπῶσι, τοὐναντίον διατηροῦνται καὶ μάλιστα εὐρύνονται. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τοῦ κ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου εἰς Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ τῇ ὑπ' αὐτοῦ προσλήψει τοῦ τίτλου «Μακαριώτατος» εἴχομεν ἐκφράσει ἀπορίας τινάς. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους τὸ «μακαριώτατος» εἶναί τι ὅλως ἀνώδυνον, συγκρινόμενον προς τὸν τίτλον, ὃν αὐτοπεριεβλήθη τελευ-

ταίως ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Μελέτιος Μεταξάκης. Ἐνῷ δηλ. μέχρι τοῦδε ὁ τίτλος τοῦ ἀξιώματός του ἦτο «*Μακαριώτατος* Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας», κλπ. κλπ., ὁ κ. Μελέτιος, εἰς τὸ Πατριαρχικὸν περιοδικὸν «Πάνταινος», τώρα τιτλοφορεῖται «Α. Θ. Π.», ἤτοι «*ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης*», ὅστις τίτλος ἀπεδίδετο μέχρι τοῦδε εἰς μόνον τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην. Τοιούτους τίτλους, ὄζοντας Φαρισαϊσμοῦ καὶ ἀλαζονείας, ἵνα μὴ εἴπωμεν βλασφημίας, οἱ μὲν δικαιούμενοι ἐκ παραδόσεως νὰ τοὺς φέρουν καλὰ θὰ ἔκαμνον νὰ τοὺς ἀποθέσουν εἰς τὸ ἐκκλ. μουσεῖον μαζὺ μὲ τοὺς ἀφορισμοὺς καὶ τὰ ἀναθέματα, ὧν ἡ χρῆσις σιωπηρῶς κατηργήθη πλέον. Ἀκόμη δὲ περισσότερον οἱ μὴ «δικαιούμενοι», ὡς ὁ νῦν Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας! Μὰ πότε ἐπὶ τέλους θὰ ἐξυπνήσουν αὐτοὶ οἱ ποιμενάρχαι καὶ θὰ ἴδουν τὴν σημερινὴν πραγματικότητα, ἥτις ἀπαιτεῖ οὐχὶ μεγαλεῖα καὶ πομφόλυγας καὶ πομπώδεις τίτλους, ἀλλ' ἐργασίαν πνευματικὴν διὰ τὰς ψυχὰς τῶν ποιμνίων των, καὶ πρωτίστως ταπεινοφροσύνην καὶ ὑπηρετικότητα, κατὰ τὸ πρότυπον Ἐκείνου, ὅστις ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς μαθητάς Του ἀκόμη καὶ τὸ νὰ λέγωνται «Ῥαββί», ἤτοι διδάσκαλοι; (Ματθ. κγ' 8).

— Ἡ Σχολικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Ζυρίχης ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς γονεῖς τῶν μαθητῶν τὴν κάτωθι ἔκκλησιν: «Γονεῖς, ἐὰν θέλετε νὰ διατηρήσωσι τὴν ὑγείαν των τὰ τέκνα σας καὶ νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῶν σπουδῶν των, νὰ ἦναι ὡπλισμένα, ὅταν ἐνηλικιωθῶσι, διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, σεβασθῆτε τοὺς ἀκολούθους κανόνας: 1) Μόλις ἔλθῃ ἡ νύξ, ἡ θέσις τοῦ παιδίου εἶναι εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ὄχι εἰς τὴν ὁδόν. 2) Μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν 10 ἐτῶν χρειάζεται 12 ὡρῶν ὕπνος, καὶ ἀπὸ 10—17 ἐτῶν τοὐλάχιστον 10 ὡρῶν. 3) Ἀπασχολεῖτε τὰ τέκνα σας ἀμφοτέρων τῶν φύλων εἰς οἰκιακὰς ἐργασίας. Προφυλάσσοντες αὐτὰ ἀπὸ τὴν ὀλεθρίαν ἐπίδρασιν τοῦ δρόμου, θὰ τὰ συνηθίσητε νὰ χαίρωσι μὲ τὴν ζωὴν τῆς οἰκογενείας, καὶ θὰ φροντίσητε νὰ κανονίσουν τὴν προσπάθειαν ἕκαστος ἀναλόγως τῶν δυνάμεών του. 4) Μὴ ζητήσητε ἀπὸ τὰ τέκνα σας ἐργασίαν παραγωγικὴν ἔξω τῆς οἰκίας, διότι πολλάκις αἱ δυνάμεις των τίθενται οὕτως εἰς ἰσχυροτάτην δοκιμασίαν, τὸ ἐνδιαφέρον των διὰ τὰ σχολικὰ πράγματα μειοῦται, καὶ τὸ χρῆμα, τὸ ὁποῖον κερδίζουν, ἀποτελεῖ δι' αὐτὰ πηγὴν πειρασμῶν. 5) Μὴ ὑπερβαίνετε τὸ ὅριον, ὡς πρὸς τὰ μαθήματα τῆς μουσικῆς, χοροῦ, στενογραφίας, κλπ. 6) Οἱ μαθηταὶ δὲν πρέπει νὰ ἦναι μέλη καμμιᾶς ὀργανώσεως. 7) Μὴ ὁδηγῆτε ποτὲ τὰ παιδιὰ εἰς τὸν κινηματογράφον.

— **Ἀντίληψις.... Χριστιανική.** Εἰς τὸ «Σκρὶπ» τῆς 26ης ἀναγινώσκομεν: «Μεγάλος λόγος γίνεται ἀκόμη μεταξὺ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κύκλων διὰ τὴν προσφώνησιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κανταβουρίας. Ἡ προσφώνησις αὕτη ἤρχιζεν: «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου»! Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι φαίνεται, διὰ τὴν διανοητικότητα τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, ὑποζύγιον, τὸ ὁποῖον ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ δουλοφροσύνῃ του ἔδεσεν ὄπισθεν τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἅρματος τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Οὐδέποτε εὐτέλεια ἐκκλησιαστικοῦ ἄρχοντος ἐξεδηλώθη μετὰ τόσης δουλικότητος καὶ οὐδέποτε Ὀρθόδοξος Ἱεράρχης ἐταπείνωσε τόσον καὶ ἐξεμηδένισε τὴν Ὀρθοδοξίαν ὥστε νὰ ἀναφωνῇ εἰς Προτεστάντην ἀρχηγὸν ὅτι ἔρχεται ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου!» — Αὐτὴ εἶναι ἡ περὶ Χριστιανισμοῦ νοοτροπία τῶν ὀπαδῶν τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου καὶ τῶν ἡρώων τοῦ ἀναθέματος τοῦ 1916 κατὰ τοῦ κ. Βενιζέλου! Μὴ χειρότερα!